

BOSSCHAP

BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW

EN DE HOUTTEELT

VERSLAG

OVER DE JAREN 1962 EN 1963

INHOUD

I. INLEIDING	bl. 1
II. VERORDENINGEN	bl. 2
III. REGISTRATIE	bl. 2
IV. ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN	bl. 6
A. Algemeen	bl. 6
1. commissie inlands hout	bl. 6
2. economisch onderzoek	bl. 8
3. commissie ad hoc ter bestudering van de winstgevendheid van de bosbouw	bl. 11
B. Houtprijzen	bl. 12
C. In- en uitvoer van hout	bl. 13
V. SOCIALE AANGELEGENHEDEN	bl. 16
A. C.A.O. voor de particuliere bosbouw	bl. 16
B. Arbeids- en Rusttijdenverordening Bosbouw	bl. 23
C. Gemeten tarieven	bl. 24
D. Onderzoek bosarbeiders	bl. 25
VI. BELASTING AANGELEGENHEDEN	bl. 28
A. Inkomsten-, Vermogens- en Vennootschaps- belasting	bl. 28
B. Natuurschoonwet 1928	bl. 31
C. Omzetbelasting	bl. 32
D. Ontwerp Wet Uitkeringen Wegen	bl. 34
E. Wetsontwerp voorlopige voorziening inzake verruiming gemeentelijk belastinggebied	bl. 34
VII. WATERSCHAPSLASTEN OP BOSGRONDEN	bl. 35
A. Inleiding	bl. 35
B. Oorzaken van de stijging der lasten	bl. 36
C. Maatregelen, die tot verlichting van de water- schapslasten op bosgronden kunnen leiden	bl. 38
VIII. BOSWETGEVING	bl. 42
A. De nieuwe Boswet	bl. 42
B. Verordening Bosschap Schadelijke Dieren	bl. 44
IX. GRONDZAKEN	bl. 45
A. Ruimtelijke Ordening	bl. 45
B. Natuurbeschermingswet	bl. 48
C. Omzetting van hakhout in opgaand bos	bl. 52

X. METEN VAN HOUT	bl. 53
XI. RATIONALISATIE	bl. 54
XII. VEILIGHEID IN DE BOSBOUW	bl. 55
XIII. BOSBOUWVOORLICHTING	bl. 57
A. Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad	bl. 57
B. Boomfeestdagen	bl. 57
XIV. BOSBRANDWEER	bl. 58
A. Algemeen	bl. 58
B. De commissie en de werkcommissie bosbrandweer	bl. 59
C. De commissie voorlichting en propaganda bosbrandweer	bl. 59
D. De commissie ad hoc verordening bosbrandbestrijding	bl. 60
XV. BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN	bl. 63
A. Reglementering van de bosbouwzaden en plantsoenen	bl. 64
B. Versnelling van de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten	bl. 64
XVI. FINANCIËEL OVERZICHT	bl. 65
XVII. SAMENSTELLING BESTUUR, DAGELIJKS BESTUUR, HOOFDAFDELING SOCIALE ZAKEN, COMMISSIES E.D.	bl. 69
XVIII. VERTEGENWOORDIGING IN ANDERE INSTELLINGEN	bl. 77

I. INLEIDING

Gedurende de jaren 1962 en 1963 bleef de gunstige economische ontwikkeling voortduren. De afzwakking der expansie, die voor het jaar 1963 werd verwacht, bleef uit. De economische bedrijvigheid ontwikkelde zich zodanig, dat het vraagstuk van de arbeidsschaarste steeds nijpender werd. Omstreeks oktober 1963 hadden de problemen rond de arbeidsvoorziening zulk een omvang aangenomen, dat van de zijde der drie vakcentrales op loonmaatregelen werd aangedrongen. Het naar aanleiding van de geuite verlangens gevoerde overleg in de Stichting van de Arbeid leidde tot overeenstemming over zeer belangrijke loonsverhogingen in 1964.

Voor de bosbouw was de ontwikkeling ook in deze verslagperiode hoogst ongunstig. Op de internationale houtmarkt viel een gelijk blijvend of dalend prijspeil te constateren, hetgeen ook voor de Nederlandse bosbouw zijn repercussies had. De inkomsten uit het bosbedrijf bleven gelijk of daalden, terwijl de uitgaven verband houdende met de bosexploitatie voortdurend stegen, zodat de bedrijfsresultaten een zorgwekkend verloop vertoonden. Dat ondanks deze ontwikkeling in deze verslagperiode toch belangrijke loonsverhogingen werden doorgevoerd, was een gevolg van de noodzaak om de bestaande achterstand in beloning in te lopen, teneinde zodoende de afvloeiing van bosarbeiders naar andere sectoren van het bedrijfsleven met hogere lonen tegen te gaan. De gerealiseerde loonsverhoging overtrof echter de productiviteitsstijging in de bosbouw, zodat een negatief effect op de bedrijfsuitkomsten het gevolg was. De doorvoering van rationalisatie- en mechanisatiemaatregelen kon dit effect slechts ten dele te niet doen.

Naast de voortdurende stijging der lonen, dient ook de voortgaande stijging van de eigenaarslasten en de fiscale lasten te worden genoemd. De hier geschetste, voor de bosbouw bijzonder ongunstige ontwikkeling, werd reeds geruime tijd onderkend en met nauwgezetheid gevolgd. De ernst van de situatie kwam echter zeer duidelijk aan het licht, nadat de resultaten van een onderzoek, dat Prof. dr. J. H. Becking in 1963 op verzoek van de Nederlandse Vereniging van Bos-eigenaren instelde, bekend werden. Terstond nadien werd door het Bosschap een commissie ad hoc ingesteld om de toestand in de bosbouw nader te onderzoeken en het bestuur te adviseren ter zake van bij de rijksoverheid te bepleiten ondersteuningsmaatregelen voor de bosbouw. Uit dit nader onderzoek bleek, dat de economische ontwikkeling in de bosbouw zeer slecht was.

Het netto bedrijfsresultaat (exclusief de rente over het in de grond geïnvesteerde kapitaal) voor goed geleide bosbedrijven was negatief geworden. Het Bosschap heeft dan ook bij de betrokken Ministers stappen ondernomen en aangedrongen op een uitkering van f 60,— per ha aan eigenaren van bij het Bosschap geregistreerde bossen, welke zijn opengesteld voor het publiek. Indien men bedenkt dat de loonsver-

hogingen in 1964, gezien de prijsvorming op de Nederlandse houtmarkt niet in de prijzen van het eindprodukt zullen kunnen worden doorberekend, dan springt de ernst van de toestand, waarin de bosbouw verkeert, wel zeer duidelijk in het oog.

Het Bosschap ziet de toekomst voor de Nederlandse bosbouw met zeer grote bezorgdheid tegemoet, tenzij van overheidswege de gevraagde steun wordt verkregen.

In de desbetreffende hoofdstukken van dit verslag wordt nader ingegaan op de hier in het kort gereleveerde punten.

II. VERORDENINGEN

Behoudens verordeningen inzake begrotingen, heffingen, vergoedingen bestuursleden en personeelsaangelegenheden, werden in de verslagperiode de volgende verordeningen vastgesteld:

- a. „Arbeids- en Rusttijdenverordening Bosbouw”, vastgesteld op 23 mei 1962, goedgekeurd door de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid op 11 juli 1962 en afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie van 16 juli 1962 (zie hoofdstuk V B).
- b. „Verordening Bosschap Schadelijke Dieren”, vastgesteld op 23 mei 1962, goedgekeurd door de Minister van Landbouw en Visserij op 12 juni 1962 en afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie van 30 juni 1962 (zie hoofdstuk VIII B).
- c. „Verordening, houdende wijziging van de Verordening Bosschap Schadelijke Dieren, dd. 23 mei 1962”, vastgesteld op 27 november 1963, goedgekeurd door de Minister van Landbouw en Visserij op 22 januari 1964, afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie dd. 19 mei 1964 (zie hoofdstuk VIII B).
- d. „Bosbrandverordening Bosschap”, vastgesteld op 4 juli 1962, goedgekeurd door de Minister van Landbouw en Visserij op 15 oktober 1962 en afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie van 29 oktober 1962. (zie hoofdstuk XIV D).

III. REGISTRATIE

Geregistreerd worden alle boseigenaren die 5 of meer ha bos en/of bomen in rijbeplanting bezitten. Daarbij worden 200 bomen in rijbeplanting gelijkgesteld met 1 ha beboste oppervlakte.

In de verslagperiode nam het geregistreerde bosbezit weer vrij aanzienlijk toe, zoals duidelijk blijkt uit onderstaande tabellen.

In tabel I wordt een overzicht gegeven van de stand van de registratie per 31 december van de jaren 1959, 1961 en 1963. Het aantal eigenaren in deze tabel is gesplitst naar:

- a. eigenaren van bos;
- b. eigenaren van bos en bomen in rijbeplanting;
- c. eigenaren van bomen in rijbeplanting.

Voorts verschaft deze tabel een inzicht in de bodemklasse-indeling. Deze bodemklasse-indeling is, zoals ook reeds in vorige verslagen is vermeld, niet geheel juist, omdat alle bosbezittingen met een oppervlakte tussen 5 en 15 ha in de klasse II zijn opgenomen terwijl van alle bosbezittingen met een oppervlakte groter dan 15 ha, de eerste 15 ha ook tot de klasse II zijn gerekend. Het aldus verkregen aantal ha in de klasse II is dientengevolge in werkelijkheid geringer, terwijl het aantal ha in de klassen I en III groter is.

Tabel II geeft een overzicht van de grootte-klasse indeling van het geregistreerde bosbezit (exclusief de bomen in rijbeplanting) per 31 december van de jaren 1961 en 1963. Het aantal grootte-klassen, dat in de overzichten in verslagen over voorgaande perioden 19 beliep, is teruggebracht tot 6.

Tabel I

jaar	per 31-12-1959		per 31-12-1961		per 31-12-1963		toe-/afname 1959/61		toe-/afname 1961/63	
geregistreerd	p. klasse	totaal	p. klasse	totaal	p. klasse	totaal	+	-	+	-
Beboste oppervlakte										
klasse I	11.982	200.106	11.754	204.923	11.651	208.271		228		103
klasse II	123.456		128.453		131.115		4997		2662	
klasse III	64.668		64.716		65.505		48		789	
totaal							4817		3348	
Rijbeplantingen om- gerekend in ha (200 bomen = 1 ha)										
klasse I	3.172	9.791	3.403	10.288	3.451	10.433	231		48	
klasse II	6.619		6.885		6.982		266		97	
klasse III	—		—		—		—		—	
totaal							497		145	
		209.897		215.211		218.704	5314		3493	
Aantal eigenaren	per 31-12-1959		per 31-12-1961		per 31-12-1963		toe-/afname			
							1959/61		1961/63	
a. van bos	2.257		2.386		2.450		+		+	
b. van bos en rijbeplanting							129		64	
c. van rijbeplanting							21		4	
totaal	2.323		2.478		2.546		150		68	

Tabel II

5

Grootte klasse in ha	Totaal aantal ha beboste oppervlakte per klasse		toe-/afname 1961/1963 in ha		Totaal aantal ondernemers per klasse		toe-/afname 1961/1963 in aantal	
	1961	1963	+	-	1961	1963	+	-
5-15	9.717	10.624	907		1145	1210	65	
16-50	19.799	19.931	132		697	693		4
51-100	16.455	16.773	318		232	236	4	
101-500	55.572	55.551		21	261	261		
501-1000	19.869	18.535		1334	31	29		2
meer dan 1000	83.511	86.857	3346		20	21	1	
	204.923	208.271	3348		2386	2450	64	

IV. ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN

A. Algemeen

In de inleiding is reeds op de belangrijkste facetten van de ontwikkeling in de bosbouw ingegaan, zodat hier niet nader over deze gelegenheid behoeft te worden gesproken. In dit hoofdstuk komen de activiteiten van enkele commissies aan de orde.

1. Commissie Inlands Hout

De in 1960 ingestelde commissie inlands hout van het Bosschap, waarin Bosschap en Algemene Vereniging Inlands Hout nauw samenwerken, zette haar werkzaamheden in de verslagperiode met kracht voort. De directeur van het Bureau Commissie Inlands Hout, ir. A. G. Gerritsen, ging voort met het leggen van vele contacten in de producenten- en de verbruikerssector.

Daarbij stond de voorlichtende taak centraal, omdat intensieve voorlichting over inlands hout en de toepassingsmogelijkheden daarvan dringend nodig is. Ten aanzien van de bruikbaarheid van inlands hout voor diverse doeleinden blijkt namelijk zeer veel misverstand en onkunde te bestaan.

Een gelukkige omstandigheid was, dat de heer Gerritsen zijn voorlichtende werk ook door middel van publicatie van artikelen in enige tijdschriften w.o. „Het Nederlands Bosbouw Tijdschrift" en „De Houtwereld" kon realiseren. Teneinde het voorlichtingswerk op verantwoorde wijze te kunnen verrichten was het nodig dat enige onderzoeken werden ingesteld en enkele proeven werden genomen. In dit verband is het interessant melding te maken van de damwandproef, die in 1961 in samenwerking met de Dienst Zuiderzeewerken werd opgezet. Deze proef beoogt onder praktijkomstandigheden de duurzaamheid van douglas-damwand na te gaan. Bij de eerste controle op 13 juni 1962 bleek, dat alle damwandplanken nog in goede staat verkeerden. Ook bij de 2e controle op 26 juni 1963 was dit nog het geval. Aangezien het een proef onder praktijkomstandigheden betreft zal het nog lange tijd duren voordat de definitieve resultaten bekend zullen zijn. De tussentijdse controles geven echter reeds aanleiding tot een zeker optimisme met betrekking tot de uitslag.

De voortgaande verslechtering op de kisthoutmarkt — waarbij onder kisthout kan worden verstaan naaldhout-rondhout met een diameter tussen 18 en 25 cm — leidde er omstreeks de jaarwisseling 1962/1963 toe, dat de commissie inlands hout een onderzoek liet instellen door het Bedrijfsorganisatiebureau voor de Houthandel naar de kosten van een modern geoutilleerde kisthoutzagerij. Op deze wijze werd een inzicht verkregen in het kostenvraagstuk van kisthoutzagerijen. Van diverse zijden bleek belangstelling voor dit rapport te bestaan, terwijl de directeur in de loop van 1963 diverse besprekingen voerde met belangstellenden uit de kisthoutsector omtrent de mogelijkheden om te komen tot de oprichting of aanpassing van een kisthoutzagerij. Mede

door deze activiteiten van het Bureau Commissie Inlands Hout en de stijgende prijzen voor buitenlands gezaagd kisthout nam de afzet van inlands kisthout in de verslagperiode toe. Aan het einde van de verslagperiode duurden de besprekingen terzake nog voort.

Van eminent belang voor een goede functionering van het Bureau Commissie Inlands Hout is voorts het beschikken over de nodige gegevens betreffende het gebruik van inlands hout in diverse sectoren van het economisch leven. Gebrek aan dergelijke gegevens leidde in februari 1963 tot overleg tussen het Bosschap, het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Landbouw Economisch Instituut en de afdeling Bosstatistiek van het Staatsbosbeheer.

Dit resulteerde in een toezegging van het C.B.S. om na te gaan in hoeverre het mogelijk is door het opnemen van enige vragen terzake op bepaalde enquête-formulieren, gegevens over het gebruik van inlands hout te verkrijgen.

In de loop van 1963 werd voorts contact onderhouden met het voorlopig bestuur van de Permanente Landbouw Manifestatie. Beoogd wordt door middel van een permanente tentoonstelling op een speciaal daarvoor bestemd terrein de agrarische sector in de belangstelling te plaatsen. Indien deze manifestatie tot stand zou komen, zouden hier wellicht mogelijkheden liggen voor de commissie om het gebruik van inlands hout in de agrarische sector op verantwoorde wijze te propageren. Aan het einde van de verslagperiode was omtrent de totstandkoming van de Permanente Landbouw Manifestatie nog geen zekerheid verkregen, zodat ook de deelname van de commissie nog geenszins vaststond.

In het voorgaande is reeds gewezen op de activiteiten met betrekking tot het kisthoutvraagstuk en de problemen rond de kisthoutzagerijen. Het zagerijenvraagstuk in het algemeen had tijdens de verslagperiode ook onverkort de aandacht van de commissie. Deze aandacht manifesteerde zich in de instelling van een speciale werkgroep „zagerijen”, die kan worden beschouwd als een „coaching-commissie” voor het zagerijen-onderzoek, dat door het L.E.I. in opdracht van het Bosschap — en mede op initiatief van de commissie inlands hout — wordt ingesteld. Op dit onderzoek wordt in IV A. 2 nog nader teruggekomen.

In mei 1963 werd door de heer Gerritsen deelgenomen aan een studiereis van de Europese Bosbouw Commissie naar Engeland. Daar kon worden kennisgenomen van de bosbouwproblemen, waarmede men in Engeland te kampen heeft — deze zijn analoog aan de problemen hier te lande — en de wijze waarop men die tracht op te lossen.

Voorts zij nog de aandacht gevestigd op de Studiekringdag van de Studiekringcommissie van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging dd. 23 februari 1962. Behandeld werden een vijftal prae-adviezen betreffende de afzetmogelijkheden van inlands hout, de houtproductie, het marktonderzoek en de Nederlandse houtindustrie. Deze bijeenkomst, die zowel door producenten als verbruikers van hout werd bijgewoond,

droeg veel bij tot een beter begrip voor elkanders moeilijkheden. De directeur van het Bureau Commissie Inlands Hout had een belangrijk aandeel in de organisatie van deze dag.

Op 13 juni 1963 werd in de algemene ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren de noodklok geluid over het particuliere bosbezit in Nederland. Van de zijde van het Bureau Commissie Inlands Hout werd in dit kader een voordracht gehouden over de „Perspectieven voor de afzet van inlands hout” (Nederlands Bosbouw Tijdschrift, 35e jaargang, no. 8, pag. 215).

Tenslotte zij nog vermeld, dat in de verslagperiode veel aandacht werd besteed aan het gebruik van hout in de landbouwsector. Met het Instituut voor Landbouwbedrijfsgebouwen te Wageningen werden projecten zoals „palenschuren” naar het voorbeeld van de Amerikaanse „polebarnes” rondhoutspanten en palissadeconstructies uitvoerig besproken en beproefd. Medewerking werd voorts verleend aan het Belgisch Nationaal Houtvoorlichtingsbureau voor het realiseren van een tentoonstelling te Namen op het gebied van hout in de landbouw.

2. Economisch onderzoek

Nadat in 1961 overeenstemming was bereikt terzake van het doen verrichten van het economisch onderzoek in de bosbouw door het L.E.I., werd door het algemeen bestuur van het L.E.I. een vaste commissie van advies voor de bosbouw ingesteld.

De samenstelling van deze commissie was als volgt:

ir. H. W. Schenkenberg van Mierop, Staatsbosbeheer, voorzitter
prof. dr. J. H. Becking, Instituut voor Bosbouwkundig Onderzoek
H. J. de Boer, Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond
mr. S. J. Halbertsma, Bosschap
drs. G. H. E. Hilken, Nederlandse Katholieke Bond van Werknemers in de Agrarische Bedrijfstakken, „St. Deusdedit”
ir. J. W. Hudig, Nederlandse Vereniging van Boseigenaren
ir. G. Memelink, Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij
ir. E. Reinders, Koninklijke Houtvesterijen.

Deze commissie heeft tot taak het algemeen bestuur van het L.E.I. te adviseren ten aanzien van de aard van de in te stellen onderzoeken. Op advies van deze commissie werd in de loop van 1961 een begin gemaakt met een tweetal onderzoeken, te weten:

1. een onderzoek naar de vraag naar houten heipalen;
2. een onderzoek naar het aanbod van inlands hout in de eerstkomende jaren.

Bewust vatte men destijds naast het onderzoek naar het aanbod van inlands hout in de komende jaren, dat naar verwacht kon worden

lange tijd zou vergen, het heipalen onderzoek aan, omdat dit op kortere termijn zou kunnen worden voltooid.

Inmiddels werd het heipalenonderzoek door het L.E.I. afgesloten. De resultaten werden in het rapport „Het verbruik van houten heipalen in Nederland”, dat in juli 1963 verscheen, samengevat.

In dit rapport, dat in de eerste plaats een inzicht geeft in enige technische aspecten als heitechniek, heigebied, funderingsdiepte, wordt voorts uitvoerig ingegaan op de factoren, die de keuze van de bij het heien te gebruiken palen bepalen. De technische factoren blijken de belangrijkste te zijn: met name de maximaal toelaatbare belasting der palen. Omdat de draagkracht van betonnen palen 5 tot 6 maal zo groot is als die van houten palen, worden zware gebouwen overwegend op beton gefundeerd.

Uit het onderzoek blijkt echter, dat ook het gebruik van houten palen voordelen met zich mede kan brengen. Houten palen kunnen doorgaans uit voorraad in alle gewenste maten worden geleverd, terwijl zij zeer gemakkelijk kunnen worden ingekort. Tengevolge van hun geringe gewicht kunnen houten heipalen gemakkelijker worden vervoerd. Een ander belangrijk voordeel van het gebruik van houten heipalen is het gevolg van het feit, dat deze palen dichter bij elkaar worden ingeslagen dan betonnen palen, zodat het totale gewicht van het bouwwerk over een groter aantal palen wordt verdeeld en de funderingsbalk veel lichter kan zijn dan bij het gebruik van betonnen palen, die veel verder uit elkaar staan. Indien het technisch mogelijk is zowel houten als betonnen palen te gebruiken, wordt de keuze bepaald door de kosten.

Het onderzoek toont aan, dat over de periode 1959 t/m 1961 rond 97% van de heipalen van 5—8 meter lengte van inlandse oorsprong was. In de lengte-klasse van 8—11 meter lag dit percentage op 43, terwijl het in de lengte-klasse van 11—13 meter nog slechts 13 bedroeg. Palen van 13 meter en langer kwamen uitsluitend uit het buitenland. Van de in totaal door de Nederlandse handel verkochte hoeveelheid houten heipalen was rond 30% van inlandse oorsprong.

Het onderzoek gaat ook in op de bestemmingen van de heipalen. Onderzocht werd het gebruik:

- a. bij de woningbouw;
- b. bij de bouw van ziekenhuizen, kerken, scholen, fabrieken e.d.;
- c. door gemeenten voor rioleringen en waterbouwkundige doeleinden;
- d. door waterschappen voor waterbouwkundige doeleinden.

In de samenvatting wordt erop gewezen, dat het verbruik van heipalen sterk afhankelijk is van de activiteit in de bouwrijverheid. De verhouding tussen het gebruik van betonnen en dat van houten heipalen in de woningbouw is in hoge mate afhankelijk van de wijze waarop de overheid de woningbouw stimuleert. Wordt de bouw van woningwetwoningen — en in mindere mate ook die van premiewoningen

— sterk bevorderd dan zal in het bijzonder het verbruik van betonnen palen toenemen; zal de niet gesubsidieerde woningbouw, die van woningwet- en premiewoningen echter overtreffen, dan zal dit het verbruik van houten palen ten goede komen.

Het gebruik door gemeenten betreft in hoofdzaak fundering van rioleringen. De bevolkingstoename zal de uitbreiding van de bevolkingscentra, dus ook van de rioleringsnetten, blijven beïnvloeden, terwijl nog steeds gemeenten, waar nog geen of slechts een primitief rioleringsstelsel ligt, rioleringswerken zullen gaan en blijven uitvoeren. Het verbruik van de — meest korte, dus inlandse — rioleringspalen zal dus eerder toe- dan afnemen.

Hoewel niet van overwegende invloed op het totaal zal het palenverbruik bij de scholenbouw eerder een afnemende dan een toenemende gaan vertonen, omdat het bouwen van noodscholen geleidelijk zal afnemen en dat van permanente scholen, die dus meer op betonnen palen gefundeerd zijn, op den duur zal toenemen.

Voorts leert de studie, dat over de laatste drie jaren (1959, 1960, 1961) de afzet van inlandse palen van 5 meter en langer met respectievelijk rond 21.500, 22.000 en 20.000 m³, geen sterke wijziging meer heeft ondergaan in tegenstelling tot de afzet van de geïmporteerde palen, die ook in de laatste jaren respectievelijk 70.500, 77.500 en 95.000 m³ nog een stijgende lijn vertoont.

De verhouding tussen de hoeveelheid inlandse en importpalen wordt hoofdzakelijk bepaald door de hoeveelheid palen van voldoende kwaliteit, die het Nederlandse bos kan leveren. In verband hiermede is het van belang te weten, dat in de lengteklasse 8—11 meter de inlandse palen nog 43% van het totale verbruik uitmaken. In dit verband is het belangrijk dat door selectie en veredeling van de groveden op den duur de kwaliteit van de inlandse palen zal verbeteren.

Verder dient ernstig rekening te worden gehouden met het in de komende jaren steeds groter wordende aanbod van douglashout. Dit hout zal tijdig op zijn technische kwaliteiten, o.a. als heipaal, dienen te worden onderzocht. Wanneer bij directies, aannemers en handelaren daardoor meer vertrouwen in de douglas als heipaal zou ontstaan is ook in deze lengteklasse van 8—11 meter voor de Nederlandse bosbouw nog een redelijke afzet van paalhout te verwachten. Na beëindiging van het heipalen onderzoek beraadde de vaste commissie zich omtrent de onderwerpen, die voor onderzoek in aanmerking kwamen. Haar keuze viel op de houtzagerijen in Nederland. Dit onderzoek werd inmiddels voorbereid.

a. Het onderzoek naar het aanbod van inlands hout in de komende jaren

Dit omvangrijke onderzoek beoogt een inzicht te geven in de te verwachten ontwikkeling van het aanbod van inlands hout. Er wordt naar gestreefd naast kwantiteitsgegevens, ook gegevens betreffende kwali-

teit en sortiment te verkrijgen. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd door middel van een steekproef, die is gebaseerd op de registratiegegevens van het Bosschap. Op de in de steekproef betrokken bosbouwbedrijven zal door meting de omvang van de houtvoorraad van 1 ha bos worden vastgesteld. Bovendien zullen deze bedrijven in een enquête worden betrokken met het doel een inzicht te verkrijgen in de afzet van het inlandse hout, gesplitst naar houtsoort, kwaliteit en sortiment. Daarbij kan tevens worden vastgesteld van welke zijde de belangrijkste vraag naar inlands hout wordt uitgeoefend. Bij het zagerijen-onderzoek wordt men — zij het via de afnemerszijde — eveneens met deze vraag geconfronteerd, zodat de resultaten van beide onderzoeken in dit vlak aan elkaar kunnen worden getoetst. Op deze wijze is enige koppeling van deze twee onderzoeken verkregen. De opzet van dit onderzoek is thans zover gevorderd, dat de steekproef geheel is opgezet. Met de metingen en de enquête heeft men echter nog geen begin gemaakt.

b. Het onderzoek naar de zagerijen in Nederland

Door middel van een steekproefsgewijze enquête van de zagerijen van inlands hout — en zo mogelijk van de zagerijen van importhout — hoopt men te kunnen vaststellen, hoeveel hout (inlands en geïmporteerd) er jaarlijks door de Nederlandse zagerijen wordt verzaagd en welke sortimenten hieruit worden gemaakt. Voorts zal worden nagegaan van wie en vanwaar het rondhout door de zagerijen wordt betrokken en aan wie het gezaagde hout wordt afgeleverd.

Eveneens wil men pogen het zaagrendement te bepalen door de rondhout-input en de gezaagd hout-output naast elkaar te stellen. Het is niet uitgesloten, dat dit onderzoek tevens een inzicht zal verschaffen in de outillage en de capaciteit van de Nederlandse zagerijen.

3. Commissie ad hoc ter bestudering van de winstgevendheid van de bosbouw

De bijzonder zorgelijke ontwikkeling in de bosbouw, waarvan reeds in de Inleiding werd gewaagd, leidde tot het verstrekken van een opdracht door de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren aan prof. dr. J. H. Becking om een onderzoek in te stellen naar de winstgevendheid van een aantal goed geleide bosbedrijven. De resultaten van dit onderzoek, die in een rapport werden neergelegd en ter kennis van het Bosschap werden gebracht, waren aanleiding voor het bestuur van het Bosschap in zijn vergadering van 10 juli 1963 een commissie ad hoc in te stellen, die tot opdracht kreeg het rapport van prof. Becking te bestuderen en te adviseren inzake eventueel bij de overheid te bepleiten maatregelen tot verlichting van de moeilijke positie van de bosbouw.

De commissie kwam tot de conclusie, dat het rapport van prof. Becking, dat betrekking had op de jaren 1958/1962 een duidelijke cijfermatige

benadering inhield van de economische toestand in de bosbouw gedurende die jaren. Zij meende echter, dat de situatie in 1963, tengevolge van de doorgevoerde loonsverhogingen en de opgetreden prijsdalingen, slechter was dan over de jaren 1958/1962.

Nadere berekeningen over de jaren 1962 en 1963, die op verzoek van de commissie door de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij werden uitgevoerd, leverden geen positief netto bedrijfsresultaat meer op. Hierbij moet nog worden opgemerkt, dat bij de berekeningen — en dit geldt zowel voor de berekeningen van prof. Becking als voor die van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij — de rente over het in de grond geïnvesteerde kapitaal buiten beschouwing werd gelaten. Indien deze wel in rekening was gebracht, zou het netto bedrijfsresultaat in belangrijke mate negatief zijn geweest. Op grond van deze resultaten was de commissie ad hoc van mening, dat overheidsmaatregelen ten behoeve van de bosbouw niet kunnen worden gemist. Zij kon de door haar wenselijk geachte regeling echter niet meer voor het einde van de verslagperiode aan het bestuur van het Boschap aanbieden.

Opgemerkt kan nog worden, dat in januari 1964 bij de Ministers van Landbouw en Visserij, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Financiën met de meeste klem op een bijdrageregeling voor de bosbouw werd aangedrongen.

B. Houtprijzen

De prijs van inlands hout wordt in eerste instantie bepaald door de prijs van hout van vergelijkbare kwaliteit op de internationale markt. De individuele bosbouwer ervaart de prijs dan ook in belangrijke mate als een gegeven, dat door hem niet kan worden beïnvloed.

De ontwikkeling van de prijs op de wereldmarkt werd sedert 1957 gekenmerkt door een daling, hoewel zo nu en dan ook lichte prijsstijgingen optraden. De prijsdalingen overtroffen de prijsstijgingen echter, zodat de prijzen zich in de verslagperiode op een lager niveau bewogen dan in 1957. Dit neemt echter niet weg, dat er tegen het einde van 1963 enige aanwijzingen waren, die de verwachting van een geringe prijsstijging in 1964 wettigen.

De contractprijzen voor Russisch en Fins hout, levering in 1964, lagen enigszins boven de prijzen, die in voorgaande contracten werden overeengekomen. Het zou echter niet juist zijn op grond hiervan een belangrijke prijsstijging te verwachten. Voorts is het zeer de vraag in hoeverre de bosbouwer van een prijsstijging zal profiteren. Gevreesd moet worden, dat de gestegen kosten bij de tussenhandel een eventuele verhoging geheel, of vrijwel geheel zullen absorberen, zoals ook het geval was bij de hogere mijnhoutprijzen tijdens de verslagperiode. De prijsontwikkeling vervulde de bosbezitters in de afgelopen jaren met grote zorgen. Ook voor de toekomst ziet het er in dit opzicht niet beter uit.

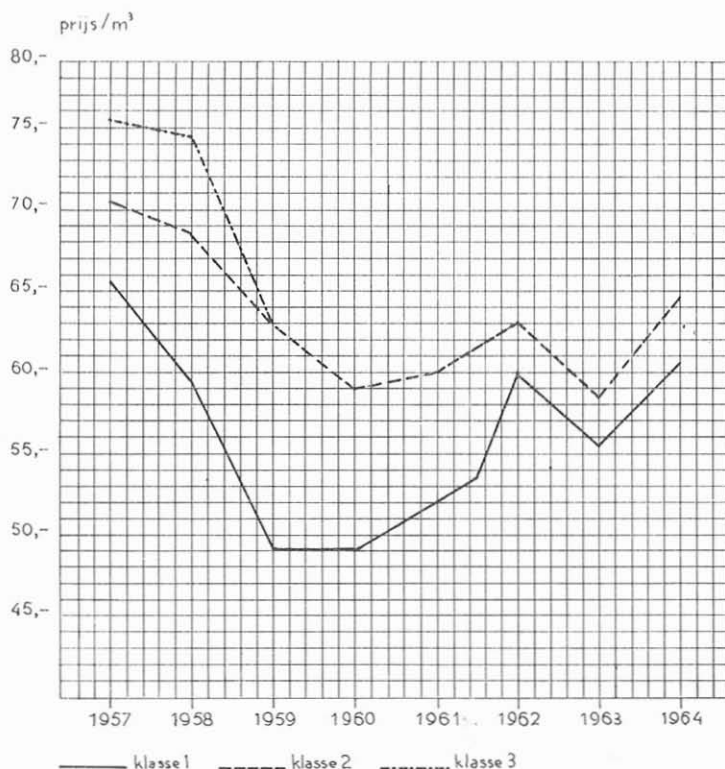
Tenslotte volgt hier een overzicht van de mijnhoutprijzen per m³ op wagon station van afzending.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
klasse 1 ¹⁾	65,50	59,50	49,—	49,—	53,50	60,—	55,50 ²⁾	60,50 ³⁾
klasse 2 ¹⁾ *)	70,50	68,50	63,—	59,—	60,—	63,—	58,50 ²⁾	64,50 ³⁾
klasse 3 ¹⁾	75,50	74,50	—	—	—	—	—	—

- 1) klasse 1: 5 t/m 9 cm midden doorsnede;
 klasse 2: 10 t/m 13 cm midden doorsnede (m.i.v. 1959: 10 cm en op);
 klasse 3: 14 cm en op (na 1959 klasse 2).

2) Deze prijzen gelden voor mijnhout uit het gebied tussen de spoorlijn Belgische grens — Tilburg — 's-Hertogenbosch — Nijmegen — Duitse grens en de spoorlijn Rotterdam — Utrecht — Zwolle — Mariëberg. Voor hout afkomstig uit het gebied gelegen ten zuiden van dit gebied liggen de prijzen op f 57,— en f 60,— en voor hout afkomstig uit het gebied ten noorden van dit gebied liggen de prijzen op f 54,— en f 57,— per m³.

3) Het betreft hier richtprijzen. De in de tabel opgenomen prijzen gelden voor mijnhout uit het gebied tussen de spoorlijn Belgische grens — Tilburg — 's-Hertogenbosch — Nijmegen — Duitse grens en de spoorlijn Rotterdam — Utrecht — Zwolle — Mariëberg. Voor hout afkomstig uit het gebied ten zuiden van dit gebied liggen de richtprijzen op f 62,— en f 66,— en voor hout afkomstig uit het gebied ten noorden van dit gebied liggen de richtprijzen op f 59,— en f 63,— per m³.

C. In- en uitvoer van hout

De ontwikkeling van de invoer van hout valt duidelijk af te lezen uit de onderstaande tabel. Zowel naar kwantiteit als naar waarde nam de invoer van gezaagd naaldhout de belangrijkste plaats in. De invoer van gezaagd naaldhout, die — in 1960 met 2.238.496 m³ een recordhoogte bereikte — daalde in 1961 aanmerkelijk, doch nam in de verslagperiode weer zeer belangrijk in omvang toe.

Over het geheel genomen was de handel levendig te noemen. Met betrekking tot de export kan worden opgemerkt, dat deze vrij gering was. In de houtsector was alleen de export van mijnhout van belang. Deze beliep in 1961 ruim 102.000 m³, doch in 1962 was deze gedaald tot ruim 84.000 m³. Gelukkig kon in 1963 weer een groter kwantum, ruim 105.000 m³, in het buitenland — vrijwel uitsluitend West-Duitsland — worden afgezet. De uitvoer van afvalhout bewoog zich tijdens de verslagperiode in opgaande lijn, nl. van 55.762 m³ in 1961 tot 57.404 m³ in 1962, terwijl in 1963 ruim 59.000 m³ in het buitenland kon worden afgezet.

INVOER VAN HOUT

Houtsoort	1961		1962		1963	
	m ³	1.000 fl	m ³	1.000 fl	m ³	1.000 fl
NAALDHOUT:						
I Rond						
A. Mijnhout	22.543	1.234	27.844	1.578	18.199	1.064
B. Papierhout	378.259	21.323	403.165	21.639	420.283	22.034
C. Ander naaldhout:						
1. zaag- en fineerh.	88.832	8.917	83.253	7.349	71.093	6.228
2. heipalen	95.615	7.930	111.413	9.248	106.084	8.773
3. T.T.-palen	9.871	1.331	7.378	970	3.286	414
4. overig	43.860	2.943	57.266	3.939	54.566	3.565
II Vierkant						
behakt, bezaagd	8.259	1.783	8.365	1.675	8.870	1.769
III Gezaagd	2.120.227	341.432	2.144.487	329.064	2.180.711	343.714
HARDHOUT:						
I Rond						
A. Mijnhout	3.420	134	5.523	223	3.481	134
B. Papierhout	105	7	27.389	972	13.882	481
C. Zaag- en fineerh.						
1. tropisch	233.920	45.730	183.607	34.007	222.061	43.017
2. niet tropisch	85.016	7.932	84.597	7.601	76.655	6.687
D. Ander, geen zaag- hout, tropisch en niet tropisch	11.031	588	15.647	848	18.246	1.027
II Vierkant						
behakt of bezaagd	10.378	2.455	11.425	2.658	12.330	2.695
III Gezaagd						
1. Tropisch	70.176	25.159	60.273	20.372	77.512	25.478
2. Niet tropisch	78.331	18.391	71.294	16.005	75.636	16.921
DWARSLIGGERS:						
Naaldhout	10.856	1.212	9.643	991	14.099	1.548
Ander hout	45.901	4.620	55.420	5.840	41.761	4.157

Bron: C.B.S.

UITVOER VAN HOUT

houtsoort	m ³ in 1961	m ³ in 1962	m ³ in 1963
Mijnhout	102.248	84.049	105.436
Afvalhout	55.762	57.404	59.092

Bron: C.B.S.

V. SOCIALE AANGELEGENHEDEN

A. C.A.O. voor de Particuliere Bosbouw

Zoals reeds in het vorige verslag vermeld, besloot de hoofdafdeling op 21 november 1961 — mede in verband met de besprekingen over de Arbeids- en Rusttijdenverordening Bosbouw — schriftelijk aan de organisaties, betrokken bij de totstandkoming van de C.A.O. voor de Bosbouw te verzoeken eventuele wensen met betrekking tot de nieuwe C.A.O. kenbaar te willen maken.

Na het indienen van de voorstellen nam het overleg tussen partijen over de totstandkoming van een nieuwe C.A.O. voor de Particuliere Bosbouw op 9 januari 1962 een aanvang.

Nadat gedurende een vijftal vergaderingen uitvoerig was onderhandeld, werd op 28 maart 1962 overeenstemming bereikt over een aantal wijzigingen en aanvullingen van de C.A.O. voor de Bosbouw 1961/1962.

In de eerste plaats werd de naam van de C.A.O. gewijzigd. In tegenstelling tot vorige malen werd thans gesproken van de C.A.O. voor de **Particuliere Bosbouw**, aangezien deze naam meer in overeenstemming werd geacht met de werkelijkheid dan de oude titel „C.A.O. voor de Bosbouw”.

Deze C.A.O. is immers niet van toepassing op de overheid en de werknemers in dienst van de staat, de provincies, de gemeenten en de waterschappen.

Voorts werden de volgende wijzigingen voorgesteld:

1. verkorting van de arbeidstijd door invoering van de volledige 5-daagse werkweek;
2. loonsverhoging (artikel 54);
3. verbetering van de toeslagregeling (artikelen 31, 55, 56, 57 en 59);
4. verlenging van de vakantie van arbeiders tot en met 17 jaar met 3 dagen (artikelen 39, 42 en 44).

De voorstellen werden op 25 april 1962 ter goedkeuring aan het College van Rijksbemiddelaars toegezonden. Nadat op verzoek van het College met name in de toeslagregeling enige wijzigingen waren aangebracht, werd de C.A.O. voor de Particuliere Bosbouw 1962/1963 bij beschikking van 6 juli 1962 goedgekeurd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde onderwerpen waren in deze nieuwe C.A.O. de volgende veranderingen aangebracht:

Ad 1:

In verband met het feit, dat partijen waren overeengekomen de volledige vijfdaagse werkweek in te voeren, werd in artikel 18 bepaald, dat op zaterdag geen arbeid zou worden verricht.

In artikel 19 werd de arbeidstijd vastgesteld op 9 uur per dag en 45 uur per week. De dagelijkse stoptijden van 15 minuten in de voormiddag en 15 minuten in de namiddag werden, in tegenstelling tot hetgeen in vorige jaren gold, niet meer als arbeidstijd beschouwd.

Onder de werking van de oude C.A.O. werd gemiddeld per week 47 uur gewerkt. De arbeidstijd, met inbegrip van stopkwartieren en lichtverlet, bedroeg toen per jaar $52 \times 47 + 9$ (365ste dag) = 2.453 uur. De effectieve arbeidstijd kon echter na aftrek van stopkwartieren en lichtverlet worden gesteld op ± 2.310 uur.

Volgens de nieuwe regeling werd 9 uur per dag gewerkt zonder dat de stopkwartieren werden meegeteld. De arbeidstijd bedroeg per jaar: $52 \times (9 \times 9) + 9$ (365ste dag) = 2.349 uur.

Aangezien in de winterperiode niet steeds 9 uur per dag zou kunnen worden gewerkt en rekening diende te worden gehouden met een lichtverlet van ± 76 uur, kon de effectieve arbeidstijd op ongeveer 2.273 uur worden gesteld.

De verkorting van de arbeidstijd van gemiddeld 47 uur tot gemiddeld 45 uur per week betekende dus niet een verkorting per jaar van $52 \times 2 = 104$ uur, doch slechts van $2.310 - 2.273 = 37$ uur.

Overwerk op zaterdag was in principe toegestaan, doch niet op de zaterdagen voor Pasen en voor Pinksteren. De beperking van overwerk op zaterdagmiddag tot viermaal per contractjaar werd gehandhaafd, evenals de toelaatbare maxima van 10 uur per week en 50 uur per jaar. Voor overuren op zaterdag diende een loon te worden betaald, dat 50% hoger was dan het voor de betrokken arbeider rechs- tens geldende uurloon.

Ad 2:

De gemiddelde netto loonsverhoging bedroeg voor A-, B- en C-arbeiders van 23 jaar en ouder rond f 2,90 per week.

Evenals in vorige jaren werd de berekening van de verhoging, welke wederom was gebaseerd op een stijging van de arbeidsproductiviteit, uitgevoerd door de werkgroep productiviteit.

In vergelijking met het overeenkomstige artikel uit de vorige C.A.O. werd de redactie van artikel 54, betreffende de tijdlonen, belangrijk gewijzigd.

In de eerste plaats werden voor de eerste maal ook voor losse arbeiders weklonen opgenomen. Aangezien de uurlonen echter niet in de C.A.O. kunnen worden gemist, onder andere in verband met de berekening van akkoordloon, van overwerkverdiensten en van de vakantiebonwaarden, werden deze apart opgenomen in het derde lid.

Voorts werd nadrukkelijk vastgelegd, dat een vast weekloon werd gegarandeerd, indien tengevolge van lichtverlet geen volledige werkweek kon worden gewerkt. De regeling maakte daarbij onderscheid tussen arbeiders, die in tijdloon werkzaam waren en arbeiders, die in

akkoord werkten. Deze laatste categorie kreeg, naast de normale akkoordverdiensle, de tengevolge van lichtverlet minder gewerkte uren in tijdloon uitbetaald.

De in artikel 54 neergelegde garantie van een volledig weekloon gold dus alleen indien de kortere arbeidstijd per week te wijten was aan lichtverlet, doch niet indien zulks het gevolg was van onwerkbaar weer. In dat geval zou de regeling van artikel 28 van kracht zijn, waarin was bepaald, dat aan losse arbeiders bij onwerkbaar weer, in plaats van 90% van het voor hen geldende tijdloon, hetgeen bij vorige regelingen werd vergoed, voortaan het volledige tijdloon zou worden doorbetaald, met dien verstande, dat het eerste half uur verzuim per dag, met een maximum van 2 uur per week, voor rekening van de arbeider bleef.

Ad 3:

In voorgaande C.A.O.'s werd in het Algemeen Gedeelte slechts één toeslag geregeld, nl. die voor de voorman. Voor de grootte van de toeslag werd verwezen naar de Bijzondere Gedeelten.

Aangezien echter in de C.A.O. 1962/1963 voor de eerste maal ook een regeling betreffende diplomatoeslag en akkoordddervingstoeslag was opgenomen, werd in het Algemeen Gedeelte volstaan met een algemeen artikel betreffende toeslagen, terwijl de toeslagen zelf in de Bijzondere Gedeelten hun regeling vonden.

In verband met het feit, dat in 1962 voor de eerste maal diploma's van de Bosbouw Technische School te Apeldoorn werden uitgereikt, werd in de C.A.O. de verplichting opgenomen om aan arbeiders, die in het bezit zijn van dit diploma, een toeslag te betalen, welke 3% van het voor die arbeider geldende loon zal moeten bedragen.

Voorts werd in artikel 55 de mogelijkheid geschapen om een toeslag te betalen aan vaste en losse arbeiders, die werkzaam zijn op bedrijven, waar in akkoord wordt gewerkt, die echter tengevolge van de aard van hun werkzaamheden zelf niet in staat zijn in akkoord te werken. Deze akkoordddervingstoeslag bedroeg maximaal 75% van het percentage, dat de in akkoord werkende arbeiders in de lopende week extra verdienden.

Deze regeling, die bijvoorbeeld van toepassing was op de trekkerchauffeur en de voorman, gold dus alleen zolang er in akkoord werd gewerkt.

Tenslotte werd de waarderingstoeslag, welke in voorgaande jaren voor alle categorieën bosarbeiders maximaal f 2,65 per week had bedragen, voor bosarbeiders A vastgesteld op maximaal f 4,50 per week.

Ad 4:

In de C.A.O. 1961/1962 was vermeld, dat de vakantie van vaste en losse arbeiders 15 dagen bedroeg, waaronder 8 snipperdagen. Bij deze

snipperdagen moesten 2 zaterdagen zijn. Aangezien in de nieuwe C.A.O. werd uitgegaan van een vijfdaagse werkweek, werd de duur van de vakantie nader bepaald op 13 dagen, waaronder 6 snipperdagen. De duur van de vakantie van jeugdige arbeiders tot en met 17 jaar werd met drie dagen verlengd tot 16 dagen, waaronder 6 snipperdagen.

Volgens de bepalingen van de vorige C.A.O.'s konden tussentijdse wijzigingen slechts dan worden aangebracht, indien, gedurende het tijdvak waarvoor de C.A.O. gold, zich buitengewone omstandigheden voordeden, welke naar het oordeel van één of meer der contracterende partijen aanleiding dienden te zijn tot tussentijdse wijzigingen.

Het woord „omstandigheden” werd in artikel 53 van de onderhavige C.A.O. echter nader omschreven als „veranderingen in de algemene sociaal-economische verhoudingen in Nederland en/of wijzigingen in de loon- en prijspolitiek van de Regering”. Bovendien werd — indien gedurende de periode, waarvoor de C.A.O. gold, in overleg tussen de Regering en het georganiseerde bedrijfsleven wijziging werd gebracht in de gedragslijn van 30 november 1961, inzake het voor de naaste toekomst te volgen matigingsbeleid — in een nieuw tweede lid aan de contracterende partijen de verplichting opgelegd, om gezamenlijk overleg te plegen over de wijze, waarop de met de wijziging verband houdende voorzieningen in de C.A.O. zouden kunnen worden gerealiseerd.

Op 1 september 1962 werd een wijziging in de Huurwet van kracht, waardoor in de meeste gevallen de huurprijs van huurwoningen, afhankelijk van de gemeenteklasse, respectievelijk met 10% (gemeenteklassen 1 en 2) 11% (gemeenteklassen 3 en 4) en 12% (gemeenteklasse 5) werd verhoogd.

In verband hiermede werd krachtens een beschikking van het College van Rijksbemiddelaars aan de werknemers onafhankelijk van de gemeenteklasse een compensatiebijslag toegekend ten bedrage van 1½% van het rechtens geldende in geld genoten loon met een minimum van f 2,25 per week.

Aangezien de Huurwet geen betrekking heeft op dienstwoningen en de huurverhoging dus niet automatisch ook op dienstwoningen van toepassing was, diende de C.A.O. te worden gewijzigd. Het in artikel 60 genoemde maximum bedrag, dat voor het gebruik van een dienstwoning mocht worden afgetrokken werd van f 9,30 per week met 12% verhoogd tot f 10,42 per week. De wijziging werd door het College van Rijksbemiddelaars bij beschikking van 10 september 1962 goedgekeurd.

De onderhandelingen over de Collectieve Arbeidsovereenkomst voor de Particuliere Bosbouw voor het tijdvak 1 mei 1963 tot en met 30 april 1964 namen op 13 maart 1963 een aanvang. Na een viertal vergaderingen werd door partijen op 3 mei 1963 over een aantal wijzigingen en aanvullingen van de C.A.O. overeenstemming bereikt.

De voornaamste wijzigingen betroffen:

- a. uitbreiding van de verplichting van de werkgever om de arbeider op diens verzoek vrijaf te geven met behoud van loon (artikel 37);
- b. verlenging met 1 dag van de vakantie voor arbeiders, die 25 of meer jaren bij dezelfde werkgever in dienst zijn (artikelen 39 en 42);
- c. loonsverhoging (artikel 54);
- d. aanpassing van de toeslagregeling (artikelen 57 en 58).

Ad a:

In artikel 37 werd de verplichting voor de werkgever opgenomen tot het geven van 1 dag vrij met behoud van loon bij het 25-jarig en 40-jarig huwelijksfeest van de arbeider en bij het 25-jarig en 40-jarig dienstjubileum van de arbeider.

Ad b:

Deze uitbreiding van de vakantieregeling is voor de vaste arbeiders in artikel 39 en voor de losse arbeiders in artikel 42 opgenomen.

Ad c:

Aanvankelijk werd door partijen overeenstemming bereikt over een verhoging der uurlonen van alle vaste en losse arbeiders van 23 jaar en ouder van 15 cent. In deze verhoging was niet begrepen de 1% compensatie Algemene Ouderdomswet en Algemene Weduwen- en Wezenwet, die ingevolge de tweede beschikking van het College van Rijksbemiddelaars inzake looncompensatie in verband met de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet dd 14 december 1962 diende te worden toegekend. Deze compensatie kan gemiddeld worden gesteld op 2 cent per uur.

De overeengekomen loonsverhoging inclusief bedoelde compensatie bedroeg voor arbeiders van 23 jaar en ouder dus 17 cent per uur. De verhoging van de uurlonen der jeugdige arbeiders en der arbeiders van 65 jaar en ouder werden op basis hiervan berekend. Om verscheidene redenen meenden partijen tot een zo grote loonsverhoging te moeten besluiten.

In de eerste plaats waren partijen van mening, dat het verschil in beloning voor volkomen gelijkwaardige arbeid tussen de overheidssector en de particuliere sector te groot was. Indien aan dit verschil geen einde zou worden gemaakt, zou de afvloeiing van bosarbeiders naar de niet-particuliere sector voortgang vinden. Voorts hoopten partijen met de overeengekomen loonsverhoging de toevloeiing van nieuwe arbeidskrachten te bevorderen, hetgeen voor een gezonde ontwikkeling der Nederlandse bosbouw noodzakelijk is, te meer nu de functie van het bos met name gedurende de laatste jaren belangrijk is gewijzigd.

Het bos is stellig niet uitsluitend van belang uit het oogpunt van hout-productie, doch tevens uit een oogpunt van recreatie. De instandhouding van de bossen is derhalve een uitermate belangrijke zaak. Voor die instandhouding is het — zeker bij de toegenomen recreatie — een eerste vereiste, dat voldoende arbeidskrachten beschikbaar zijn.

Onvoldoende toevoer van nieuwe arbeidskrachten en voortgaande afvloeiing zou ernstige consequenties kunnen hebben. Tenslotte heeft partijen tevens voor ogen gestaan, dat de loonontwikkeling in de particuliere bosbouw niet alleen ten achter was geraakt bij de algemene loonontwikkeling gedurende de laatste jaren, doch ook bij de loonontwikkeling in de landbouw. Dit punt was onder meer van belang, omdat op een aantal bosbouwondernemingen tevens de landbouw en de fruitteelt wordt beoefend.

Indien de bestaande achterstand zou blijven bestaan, zou naast de afvloeiing naar de niet-particuliere sector ook de afvloeiing naar andere bedrijfstakken voortgaan.

Ad d:

Partijen kwamen overeen het maximum der waarderingstoeslag ten aanzien van de bosarbeiders te verhogen tot f 5,— per week. Voorts kwamen partijen overeen het maximum van de toeslag voorman van f 7,40 op f 8,— te brengen.

Al deze voorstellen werden vergezeld van een toelichtend schrijven op 30 mei 1963 aan de Stichting van de Arbeid ter goedkeuring aangeboden. Bij schrijven van 29 juli 1963 werd door de Stichting van de Arbeid aan partijen bericht, dat zij bereid was grotendeels aan de verlangens van partijen tegemoet te komen. Gezien de totale loonkostenstijging van het voorstel achtte de Stichting van de Arbeid echter enige beperking van de gevraagde loonsverhoging noodzakelijk. Zij gaf partijen derhalve in overweging de loonsverhoging van 17 cent terug te brengen tot 15 cent per uur (inclusief de 2 cent A.O.W.-compensatie).

Na onderling overleg werd door partijen besloten in te gaan op de suggesties van de Stichting van de Arbeid en de voorgestelde loonsverhoging voor de arbeiders van 23 jaar en ouder terug te brengen tot 15 cent per uur (inclusief de 2 cent A.O.W.-compensatie). Op 31 juli 1963 werd dan ook een conform de suggesties van de Stichting gewijzigd ontwerp-C.A.O. aan de Stichting verzonden.

De Collectieve Arbeidsovereenkomst voor de Particuliere Bosbouw voor het tijdvak 1 mei 1963 tot en met 30 april 1964 werd tenslotte op 9 augustus 1963 door de Stichting van de Arbeid goedgekeurd.

Op 29 oktober 1963 werd in de Stichting van de Arbeid overeenstemming bereikt omtrent de mogelijkheid van een verhoging van het rehtens geldende loonniveau met 10%. Indien bij een collectieve arbeidsovereenkomst betrokken partijen zouden besluiten genoemde ver-

hoging te realiseren, diende deze verhoging te bestaan uit twee elementen, te weten:

- a. een algemene aanpassingsverhoging van 5% per 1 januari 1964;
- b. een verdere gemiddelde loonkostenstijging van 5% voor de in 1964 te vernieuwen c.a.o.'s.

Tijdens een vergadering van de hoofdafdeling, welke op 19 november werd gehouden, hebben de bij de C.A.O. betrokken partijen overleg gepleegd over het onder a. genoemde en overeenstemming bereikt over een tussentijdse verhoging per 1 januari 1964 der lonen voor bosarbeiders van 23 jaar en ouder met f 4,50 per week, zijnde f 0,10 per uur.

De verhogingen voor de jeugdige arbeiders en voor de arbeiders van 65 jaar en ouder zijn op basis hiervan berekend. Bovendien werden de vakantiebonwaarden tengevolge van de wijzigingen der uurlonen veranderd, aangezien deze immers worden berekend op basis van de uurlonen. Bovengenoemde tussentijdse wijziging van de C.A.O. werd op 23 december 1963 door de Stichting van de Arbeid goedgekeurd.

Gedurende de verslagperiode golden voor bosarbeiders van 23 jaar en ouder, met uitzondering van diegenen, die werkzaam waren in Noord- en Zuid-Holland de volgende lonen:

1. van 1 mei 1961 tot en met 30 april 1962

	vaste arbeiders	losse arbeiders
Bosarbeider A	f 74,73 per week	f 1,64 per uur
Bosarbeider B	„ 70,50 per week	„ 1,54½ per uur
Bosarbeider C	„ 65,57 per week	„ 1,43½ per uur
op basis van een 47-urige werkweek.		

2. van 1 mei 1962 tot en met 30 april 1963

Bosarbeider A	f 77,65 per week	f 1,78½ per uur
Bosarbeider B	„ 73,35 per week	„ 1,68½ per uur
Bosarbeider C	„ 68,40 per week	„ 1,57½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

3. van 1 mei 1963 tot en met 31 december 1963

Bosarbeider A	f 84,35 per week	f 1,93½ per uur
Bosarbeider B	„ 80,10 per week	„ 1,83½ per uur
Bosarbeider C	„ 75,35 per week	„ 1,72½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

4. van 1 januari 1964 tot en met 31 maart 1964

Bosarbeider A	f 88,85 per week	f 2,03½ per uur
Bosarbeider B	„ 84,60 per week	„ 1,93½ per uur
Bosarbeider C	„ 79,85 per week	„ 1,82½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

hoging te realiseren, diende deze verhoging te bestaan uit twee elementen, te weten:

- a. een algemene aanpassingsverhoging van 5% per 1 januari 1964;
- b. een verdere gemiddelde loonkostenstijging van 5% voor de in 1964 te vernieuwen c.a.o.'s.

Tijdens een vergadering van de hoofdafdeling, welke op 19 november werd gehouden, hebben de bij de C.A.O. betrokken partijen overleg gepleegd over het onder a. genoemde en overeenstemming bereikt over een tussentijdse verhoging per 1 januari 1964 der lonen voor bosarbeiders van 23 jaar en ouder met f 4,50 per week, zijnde f 0,10 per uur.

De verhogingen voor de jeugdige arbeiders en voor de arbeiders van 65 jaar en ouder zijn op basis hiervan berekend. Bovendien werden de vakantiebonwaarden tengevolge van de wijzigingen der uurlonen veranderd, aangezien deze immers worden berekend op basis van de uurlonen. Bovengenoemde tussentijdse wijziging van de C.A.O. werd op 23 december 1963 door de Stichting van de Arbeid goedgekeurd.

Gedurende de verslagperiode golden voor bosarbeiders van 23 jaar en ouder, met uitzondering van diegenen, die werkzaam waren in Noord- en Zuid-Holland de volgende lonen:

1. van 1 mei 1961 tot en met 30 april 1962

	vaste arbeiders	losse arbeiders
Bosarbeider A	f 74,73 per week	f 1,64 per uur
Bosarbeider B	„ 70,50 per week	„ 1,54½ per uur
Bosarbeider C	„ 65,57 per week	„ 1,43½ per uur
op basis van een 47-urige werkweek.		

2. van 1 mei 1962 tot en met 30 april 1963

Bosarbeider A	f 77,65 per week	f 1,78½ per uur
Bosarbeider B	„ 73,35 per week	„ 1,68½ per uur
Bosarbeider C	„ 68,40 per week	„ 1,57½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

3. van 1 mei 1963 tot en met 31 december 1963

Bosarbeider A	f 84,35 per week	f 1,93½ per uur
Bosarbeider B	„ 80,10 per week	„ 1,83½ per uur
Bosarbeider C	„ 75,35 per week	„ 1,72½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

4. van 1 januari 1964 tot en met 31 maart 1964

Bosarbeider A	f 88,85 per week	f 2,03½ per uur
Bosarbeider B	„ 84,60 per week	„ 1,93½ per uur
Bosarbeider C	„ 79,85 per week	„ 1,82½ per uur
op basis van een 45-urige werkweek.		

B. Arbeids- en Rusttijdenverordening Bosbouw

In verband met het feit, dat de eerste Arbeids- en Rusttijdenverordening bosbouw per 1 mei 1962 zou komen te vervallen had de hoofdafdeling, teneinde te bevorderen, dat een nieuwe verordening tijdig vóór die datum gereed zou zijn, bij brief van 20 juli 1961 aan de organisaties betrokken bij de totstandkoming van de C.A.O. voor de bosbouw, verzocht eventuele wensen kenbaar te maken.

Tijdens de vergaderingen van de hoofdafdeling op 17 oktober en 21 november 1961 werd uitvoering gesproken over de verschillende voorstellen, zelfs werd reeds over een tweetal punten overeenstemming bereikt, nl.:

1. De verplichting tot het invullen van arbeidslijsten zou gelden voor alle bosbouwondernemingen met een beboste oppervlakte van 50 ha of meer, indien daar tenminste arbeiders in de zin van de verordening werkzaam waren. Tot 1 mei 1962 gold deze verplichting uitsluitend voor bedrijven van 100 ha of meer.
2. Het verbod om op zondag overwerk te verrichten zou voortaan ook gelden voor met een zondag gelijk te stellen dagen.

In verband met de onderhandelingen over de nieuwe C.A.O. voor de particuliere bosbouw werden de besprekingen over de verordening pas op 14 maart 1962 voortgezet.

Aangezien in de hoofdafdeling bij de besprekingen over de C.A.O. overeenstemming was bereikt over de invoering van een volledige vijfdaagse werkweek van 45 uur, gedurende het gehele jaar, werd besloten de inhoud van de verordening dienovereenkomstig te wijzigen.

Slechts met betrekking tot de regeling van overwerk op zaterdag kon nog geen regeling worden getroffen, aangezien over dit onderwerp bij de besprekingen over de C.A.O. nog geen overeenstemming was bereikt.

Op 28 maart besloot de hoofdafdeling, nadat in de C.A.O. een voor alle partijen aanvaardbare oplossing voor het overwerk op zaterdag was gevonden, deze regeling ongewijzigd in de verordening op te nemen. Voor overwerk op zaterdag werd geen vervangende vrije tijd meer gegeven, zodat de betreffende regeling in artikel 5 kon vervallen. Voorts werd bepaald, dat overwerk op de zaterdagen voor Pasen en Pinksteren verboden was.

Op 4 april 1962 kwam de ontwerp-verordening in de bestuursvergadering aan de orde. Het bestuur kon zich op een tweetal artikelen na met de inhoud van de verordening verenigen. De bezwaren golden de artikelen 12, 2e lid en 20.

In artikel 12, 2e lid, was ondermeer bepaald, dat een exemplaar van de arbeidslijst op een voor alle arbeiders vrij toegankelijke plaats duidelijk zichtbaar moest worden opgehangen of op de onderneming te hunner inzage moest liggen. Aangezien deze laatste eis in de praktijk van

weinig waarde zou zijn, als de ondernemer niet bij het bosterrein woonde, hetgeen in de bosbouw nogal eens voorkomt, werd een derde mogelijkheid opgenomen, nl. dat de arbeidslijst op het eerste verzoek van de arbeider door de ondernemer of beheerder moet worden getoond.

Met betrekking tot artikel 20 was het bestuur van mening, dat niet de gehele verordening op de dag na die der afkondiging in werking zou moeten treden. Dit zou nl. betekenen, dat de ondernemers die verplicht waren arbeidslijsten in te vullen, deze op de dag van het inwerkingtreden aan het Bosschap zouden moeten toezenden om niet strafbaar te zijn.

Aan het secretariaat werd verzocht in overleg met de voorzitter een nieuwe redactie te ontwerpen, waardoor aan de belanghebbenden enige tijd zou worden gelaten om aan hun verplichtingen te voldoen. Het bestuur besloot, dat het ontwerp na het aanbrengen van deze wijzigingen ter visie zou kunnen worden gelegd.

Dit geschiedde door publicatie in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie dd. 2 mei 1962.

Aan het ontwerp was een nieuw artikel 21 toegevoegd, waarin werd bepaald, dat indien de ondernemer binnen één maand na de datum van het inwerkingtreden van de verordening voldeed aan het bepaalde in § 4 betreffende arbeidslijsten, hij geacht werd vanaf die datum daaraan te hebben voldaan. Op 23 mei 1962 werd de verordening door het bestuur vastgesteld en ter goedkeuring toegezonden aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Deze goedkeuring, die door de Staatssecretaris werd aangehouden tot na de goedkeuring van de C.A.O. door het College van Rijksbemiddelaars, volgde tenslotte bij beschikking dd. 11 juli 1962, no. 5642, Directie van de Arbeid.

De verordening werd daarop afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie dd. 16 juli en trad diensgevolge op 17 juli 1962 in werking.

C. Gemeten Tarieven

Bij inwerkingtreding van de C.A.O. voor het tijdvak van 1 mei 1962 tot 30 april 1963 werden de zogenaamde „stopkwartieren” niet meer tot de arbeidstijd gerekend. Dit had tot gevolg, dat er met ingang van die datum een onzuiverheid ging schuilen in de „Minutentabellen voor het vellingswerk van groveden en japanse lariks”, aangezien men er bij het opstellen dezer tabellen van was uitgegaan, dat deze stopkwartieren wél tot de arbeidstijd behoorden en dus voor rekening van de werkgever kwamen.

Reeds in 1962 werd met ter zake deskundigen overleg gepleegd over de vraag, in hoeverre tengevolge van deze wijziging in de C.A.O. correcties in de Minutentabellen dienden te worden aangebracht. De tariefcommissie hield zich gedurende een tweetal vergaderingen met

dit vraagstuk bezig en bracht advies uit aan de hoofdafdeling sociale zaken.

Aangezien er verscheidene factoren waren, die op een eventueel aan te brengen correctie van invloed konden zijn, duurde het tot 4 september 1963 alvorens de hoofdafdeling besloot een correctie van $2\frac{1}{2}\%$ aan te brengen op de in de Minutentabellen vermelde tijden en deze eerste correctie door een tweede van $1\frac{1}{2}\%$ te laten volgen, welke correctie met ingang van de datum van inwerkingtreding der nieuwe C.A.O. zal worden doorgevoerd.

D. Onderzoek Bosarbeiders

In mei 1962 werd het onderzoek, dat het Landbouw Economisch Instituut op verzoek van het Bosschap heeft ingesteld naar de omvang en de structuur van de beroepsgroep van bosarbeiders en naar de arbeidsverhoudingen in de bosbouw afgesloten met de verschijning van een uitvoerig rapport, „De Bosarbeiders in Nederland”.

Het onderzoek werd uitgevoerd onder 482 bosarbeiders, welke in dienst waren van 5 categorieën werkgevers: het Staatsbosbeheer, de Koninklijke Houtvesterijen, de gemeenten, de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij en particuliere bouseigenaren.

Genoemde arbeiders waren werkzaam op bosbouwondernemingen, waarvan de oppervlakte niet kleiner was dan 15 ha en die waren gelegen in een aantal voor dit onderzoek uitgezochte gemeenten. Deze gemeenten werden zo geselecteerd, dat alle in die gemeenten gelegen bosbouwondernemingen tesamen als representatief voor alle Nederlandse bosbouwondernemingen kunnen gelden.

Het aantal bosbouwbedrijven, dat in de enquête werd betrokken, vertegenwoordigde 10% van het totale aantal Nederlandse bosbouwondernemingen. Aan de steekproef van het onderzoek werd een aantal niet aan een bepaalde onderneming gebonden arbeiders van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij toegevoegd.

Het rapport levert gegevens over de arbeidsbezetting en de ontwikkeling van het aantal bosarbeiders, werkzaamheden, duur en stabiliteit van het dienstverband, toevloeiing en afvloeiing der arbeiders, vakscholing, vakbekwaamheid, loonregelingen, lidmaatschap van vakorganisaties, huisvesting en grondgebruik van de arbeiders.

Uit de resultaten moge het volgende worden vermeld:

Slechts ruim de helft van alle bosbouwondernemingen, welke een oppervlakte hebben, die groter of gelijk aan 15 ha is, heeft één of meer arbeiders in dienst. De ondernemingen, welke een oppervlakte hebben, die groter of gelijk aan 100 ha is, hebben vrijwel alle één of meer arbeiders in dienst.

De gemiddelde arbeidsbezetting per 100 ha bos bedraagt 1,7 arbeiders, hetgeen ongeveer 60 ha per arbeider is.

Het totale aantal bosarbeiders kan voor begin 1960 globaal worden geschat op 4.000, hetgeen een afname met tenminste 500 personen (11 %) ten opzichte van 1947 betekent.

De leeftijdsopbouw van de bosarbeiders vertoont het beeld van een relatief oude beroepsgroep: de gemiddelde leeftijd bedraagt 40,8 jaar, slechts 11% van de bosarbeiders is jonger dan 25 jaar, ruim 25% is 50 jaar en ouder.

Het dienstverband van de bosarbeiders is in het algemeen vrij langdurig. Van de arbeiders, die in 1959 onafgebroken in de bosbouw hebben gewerkt (80% van het totaal), is de helft reeds 10 jaar of langer achtereen in de bosbouw werkzaam. De stabiliteit van het dienstverband blijkt groot te zijn. Van degenen, die 15 of meer jaren zonder onderbreking in de bosbouw werkzaam zijn, werkt 80% nog altijd bij zijn eerste werkgever. Voorts is hier vermeldenswaard, dat 59% van de arbeiders een vast dienstverband heeft.

De bosarbeidersgroep blijkt voor een zeer belangrijk deel aangewezen te zijn op toevloeiing vanuit andere beroepsgroepen. Slechts 24% van de bosarbeiders is primair toegevloeid, d.w.z. in aansluiting aan zijn schooltijd bosarbeider geworden. Ruim driekwart deel is secundair toegevloeid, d.w.z. eerst na de uitoefening van een of meer andere beroepen bosarbeider geworden. Ongeveer de helft van de secundair toegevoelden heeft eerst een agrarisch beroep gehad; zij zijn overwegend landarbeider geweest. De primair toegevoelde bosarbeiders tellen naar verhouding aanzienlijk meer zoons van bosarbeiders dan de secundair toegevoelde (resp. 59 en 19%).

Bijna 20% van de bosarbeiders is voornemens de bosbouw te verlaten. De geneigdheid tot afvloeiing is het grootst bij de jonge arbeiders en de losse arbeiders. Het motief van het voornemen tot beroepsverandering is in de meerderheid van de gevallen gelegen in een verwachte hogere beloning. Als aantrekkelijke aspecten van de bosarbeid is door ruim de helft van de arbeiders genoemd het werken in de buitenlucht en door ruim een kwart de aard van het werk. Als onaantrekkelijke kanten kwamen vooral naar voren het werken bij ongunstige weersomstandigheden, in mindere mate ook de als laag beoordeelde beloning en de zware lichamelijke arbeid.

Op bijna de helft van de onderzochte ondernemingen met arbeiders, tesamen 75% van de arbeiders omvattend, zijn generationaliseerde arbeidsmethoden ingevoerd. Zij worden naar verhouding veel meer op grotere ondernemingen toegepast dan op kleinere.

Bijna een kwart van alle arbeiders heeft aan één of meer bosbouwcurssussen, doch slechts 15% aan een algemene rationalisatiecursus deelgenomen. Naar schatting wordt 50—60 % van de bosarbeiders beloond volgens de C.A.O. of bindende regeling voor de bosbouw, 15—20% volgens Rijksregeling, 13—15% volgens gemeentelijke regelingen en eveneens 13—15% volgens andere regelingen (andere C.A.O.'s en eigen regelingen).

Ongeveer 40% van de arbeiders werkt uitsluitend in tijdloon, 60% werkt ook in accoord.

Met betrekking tot de arbeidsbezetting wordt in het rapport geconstateerd dat deze gemiddeld het hoogste is bij het Staatsbosbeheer en de Koninklijke Houtvesterijen, waar zij 45 à 50 ha bos per arbeider bedraagt.

Op de gemeentelijke ondernemingen groter dan 15 ha ligt de arbeidsbezetting vrij aanzienlijk lager, nl. op ongeveer 70 ha per arbeider. Bijna een derde van deze ondernemingen heeft in het geheel geen arbeiders in dienst.

Ook op de particuliere ondernemingen groter dan 15 ha bedraagt de arbeidsbezetting gemiddeld ongeveer 70 ha per arbeider, maar op het totale particuliere bosbezit nadert zij waarschijnlijk tot 100 ha per arbeider. Op meer dan de helft van de ondernemingen groter dan 15 ha komen in het geheel geen arbeiders voor. Bijna een kwart van de ondernemingen met arbeiders heeft maar één arbeider in dienst, nog niet een derde heeft meer dan drie arbeiders.

Ten aanzien van de rationalisatie van de bosarbeid wordt in het rapport nog opgemerkt, dat op de staatsondernemingen de rationalisatie van de bosarbeid het verst is voortgeschreden. Ten aanzien van vrijwel alle onderzochte aspecten overwegen zij sterk boven de andere categorieën. Alleen wat betreft het percentage arbeiders, dat in akkoord werkt, komen zij op de derde plaats (na de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij en de Koninklijke Houtvesterijen).

Bij de Koninklijke Houtvesterijen heeft de rationalisatie wat minder ingang gevonden. Met name de deelneming van de arbeiders aan bosbouw cursussen is relatief gering.

Op de gemeentelijke ondernemingen is de bosarbeid in het algemeen nog betrekkelijk weinig gerationaliseerd. Wel heeft een relatief groot deel van de arbeiders een bosbouw cursus gevolgd, maar een veel geringer deel een algemene rationalisatie cursus. De overgrote meerderheid van de arbeiders werkt uitsluitend in tijdloon.

Bij de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij hebben relatief weinig arbeiders aan een bosbouw cursus deelgenomen. Vrijwel alle arbeiders werken in akkoord.

Op de particuliere ondernemingen heeft de arbeidsrationalisatie in het algemeen minder ingang gevonden dan bij enige andere werkgeverscategorie. Ten aanzien van vrijwel alle onderzochte aspecten komen zij op de laatste plaats. Alleen het percentage arbeiders met een bosbouw cursus en dat werkend in akkoordloon liggen iets hoger dan bij sommige andere categorieën.

Het rapport vestigt voorts ook de aandacht op de toekomst van het bosarbeiders beroep. Het rapport stelt, dat het voor een beoordeling van de toekomstige situatie van belang is in het bijzonder twee aspecten van het arbeidersaanbod nog eens in de herinnering te brengen. In de eerste plaats is uit het onderzoek gebleken, dat de bosarbeiders in het algemeen een zeer open beroepsgroep vormen. De beroepsconti-

nuïteit is betrekkelijk gering en zal in de toekomst zeer waarschijnlijk nog verder afnemen.

In de tweede plaats dient nog weer eens te worden gewezen op de geringe primaire toevloeiing. Driekwart van de huidige bosarbeiders is secundair toevloeiend, heeft dus eerder een ander beroep gehad; voor ongeveer de helft van hen was dit een niet-agrarisch beroep. Bij de jongeren neemt de primaire toevloeiing een weinig toe.

Uit beide constateringën kan worden geconcludeerd, dat de toekomstige ontwikkeling van de beroepsgroep in hoge mate afhankelijk zal zijn van het concurrerend vermogen van het bosarbeidersberoep in vergelijking met dat van andere landarbeidersgroepen. Tot de factoren, die dit concurrerend vermogen bepalen, behoort niet in de laatste plaats de beloning. De betekenis van deze factor is ook bij het onderzoek verscheidene malen aan de dag getreden. Toch is zij zeker niet de enige factor, die van belang is. De aantrekkelijkheid van het beroep — en ook voor deze conclusie biedt het onderzoek voldoende steun — wordt voor een niet gering deel mede bepaald door zaken, die ten nauwste samenhangen met het aanzien, dat het beroep verschaft, zoals de vereiste scholing, de werkomstandigheden, de mogelijkheid om vast werk te krijgen. Wil men in de toekomst over voldoende arbeiders kunnen beschikken, dan zal men er bewust naar dienen te streven het concurrerend vermogen van het beroep te versterken. Het moet onder deze voorwaarde mogelijk worden geacht steeds arbeidskrachten te vinden, voor wie het werk in de bosbouw aantrekkelijk is.

VI. BELASTINGAANGELEGENHEDEN

A. Inkomsten-, Vermogens- en Vennootschapsbelasting

Op 8 februari 1962 zond het Bosschap op advies van de belastingcommissie een request aan de Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal naar aanleiding van de in behandeling zijnde wetsontwerpen betreffende de Vermogens-, Inkomsten- en Vennootschapsbelasting.

In dit request wees het Bosschap op de toegenomen belangrijke betekenis van het bosbezit voor de recreatie en de gezondheidszorg, daarbij stellende, dat de fiscale faciliteiten op grond van de Natuurschoonwet 1928, tengevolge van de sterk gewijzigde omstandigheden sedert de invoering in 1928, in steeds mindere mate aan hun doelstelling beantwoorden.

REQUEST VAN HET BOSSCHAP

1. Vermogensbelasting

Met betrekking tot de vermogensbelasting bepleitte het Bosschap het volgende:

- a. Bij de vaststelling van de bestemmingswaarde van natuurschoonwetlandgoederen dient rekening te worden gehouden met het ren-

dement. Wil men de hieraan verbonden schattingsmoeilijkheden vermijden, dan zou, gezien het vaststaande feit, dat het rendement van de meeste landgoederen gering is, een forfaitaire aftrek van tenminste 50% van de waarde kunnen worden voorgeschreven. De bestemmingswaarde van opengestelde landgoederen zou op nihil gesteld dienen te worden.

Op overeenkomstige wijze zou de bestemmingswaarde voor de regeling van de rechten van successie, van overgang en van schenking dienen te worden bepaald.

- b. Ten aanzien van de mogelijkheid „door een N.V. heen te zien” voor de heffing van de vermogensbelasting, keerde het Bosschap zich met nadruk tegen de in het wetsontwerp voorziene regeling inhoudende, dat de mogelijkheid door de N.V. heen te zien, reeds verloren zou gaan, indien de landgoed-N.V. een bescheiden effecten- of huizenbezit heeft, waarvan de revenuën worden aangewend tot instandhouding van het landgoed.

Met klem bepleitte het Bosschap handhaving van de oude redactie, terwijl het tevens aandrong op het facultatief stellen van de mogelijkheid door een N.V. heen te zien en wel in die zin, dat de betreffende bepaling slechts op verzoek van de gezamenlijke aandeelhouders in werking treedt.

2. Inkomstenbelasting

Het Bosschap wees erop, dat de redactie van artikel 56 van het Wetsontwerp in vergelijking met de redactie van artikel 27, 1e lid onder 1e van de Uitvoeringsresolutie Inkomstenbelasting 1953 een verzwaring van de voorwaarden ten aanzien van het „door een N.V. heen zien” inhield. Ook hier drong het Bosschap aan op handhaving van de bestaande redactie onder facultatiefstelling en vastlegging in de wet.

3. Vennootschapsbelasting

De regeling vervat in artikel 5 van het Wetsontwerp Vennootschapsbelasting betekende een verslechtering van de positie van de landgoed-N.V. op tweeërlei wijze. In de eerste plaats werd de vrijstelling afhankelijk gesteld van een nog uit te vaardigen algemene maatregel van bestuur. In de tweede plaats werden aan landgoed-N.V.'s, willen zij in beginsel voor vrijstelling in aanmerking komen, zwaardere eisen gesteld.

Het Bosschap stelde, dat het punt van de vrijstelling in de wet zelfve behoort te worden geregeld, terwijl het zich voorts keerde tegen de restrictie ten aanzien van de vrijstelling van vennootschapsbelasting, betogende, dat een nevenbedrijf, waarvan de winst uitsluitend wordt aangewend tot instandhouding van het landgoed, eveneens in de vrijstelling moet delen.

PARLEMENTAIRE BEHANDELING

Aan de hier in het kort geschetste wensen van het Bosschap werd in de Voorlopige Verslagen betreffende de onderhavige wetsontwerpen de nodige aandacht besteed.

1. Vermogensbelasting

In de Memorie van Antwoord terzake van het wetsontwerp op de Vermogensbelasting dd. 30 november 1962 deelde de bewindsman met betrekking tot de bepaling van de zgn. bestemmingswaarde van Natuur-schoonwetlandgoederen mede, dat hij in afwachting van de uitslag van het onderzoek, dat door de Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen wordt ingesteld, niet nader wenst in te gaan op de vraag of de toegekende faciliteiten wel ver genoeg gaan. Teleurgesteld over dit antwoord wendde het Bosschap zich op 22 februari 1963 tot de leden van de Vaste Commissie voor Financiën van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, stellende, dat het aanbeveling verdient reeds in het onderhavige wetsontwerp Vermogensbelasting een vrijstelling op te nemen voor opengestelde landgoederen, omdat de uitslag van bovengenoemd onderzoek niet op korte termijn kan worden verwacht.

Ten aanzien van het „door de N.V. heen zien” toonde de Minister zich enigszins tegemoetkomend. De redactie van het desbetreffende artikel werd zodanig gewijzigd, dat deze faciliteit ook toepassing kan vinden ten aanzien van een N.V., waarin behalve een landgoed ook een effectenportefeuille is ingebracht, uit de inkomsten waarvan het nadelige exploitatiesaldo van het landgoed wordt gedekt.

De faciliteit zal echter niet van toepassing zijn ten aanzien van een N.V., die niet alleen een landgoed in stand houdt, doch tevens een winstgevend bedrijf exploiteert. Ook naar aanleiding van dit laatste punt wendde het Bosschap zich op 22 februari 1963 tot de Leden van de Vaste Commissie voor Financiën, daarbij aandringend op vervanging van de woorden „nagenoeg uitsluitend” in artikel 24 van het wetsontwerp op de Vermogensbelasting door het woord „hoofdzakelijk”. De faciliteit van het „door een N.V. heen zien” wordt dan niet onthouden aan N.V.'s die slechts een vrij onbetekenend nevenbedrijf bezigen voor de instandhouding van het landgoed.

2. Inkomstenbelasting

In de Memorie van Antwoord terzake van het wetsontwerp op de Inkomstenbelasting deelde de Minister mede, dat de in het wetsontwerp geconstateerde verzwaring van de eisen ten aanzien van het „door een N.V. heen zien” voor de heffing van de inkomstenbelasting niet in de bedoeling heeft gelegen.

De voorgestelde regeling was slechts gericht tegen zgn. nevenbedrijven.

De Minister wijzigde derhalve de redactie van het onderhavige artikel, zodat de geconstateerde verzwaring verviel; de restrictie ten aanzien van zgn. nevenbedrijven bleef echter gehandhaafd. Dit was aanleiding voor het Bosschap de leden van de Vaste Commissie voor Financiën te benaderen en te pleiten voor vervanging van de woorden „nagenoeg uitsluitend” in artikel 56 door het woord „hoofdzakelijk”.

3. Vennootschapsbelasting

In de Memorie van Antwoord terzake van het wetsontwerp Vennootschapsbelasting tenslotte, stelde de Minister, dat hij alvorens te antwoorden op de over de vrijstelling gestelde vragen, de uitslag van het door de Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ingestelde onderzoek wil afwachten.

Naar aanleiding van dit antwoord drong het Bosschap bij de Vaste Commissie voor Financiën aan op vervanging van de woorden „nagenoeg uitsluitend” in artikel 5a van het wetsontwerp op de Vennootschapsbelasting door het woord „hoofdzakelijk”. Hierdoor zal het mogelijk zijn een N.V. die slechts een vrij onbetekenend nevenbedrijf bezigt voor de instandhouding van het landgoed, toch in de vrijstelling te laten delen.

De verdere behandeling van deze wetsontwerpen die in 1963 werd verwacht, vond echter niet plaats. Het Bosschap blijft deze aangelegenheid met grote oplettendheid volgen.

B. Natuurschoonwet 1928

Uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat de problemen rond de Natuurschoonwet 1928 tijdens de verslagperiode de volle aandacht hadden.

De regering benoemde in 1963 een gemengde commissie van de departementen Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en Financiën ter bestudering van de vraagstukken rond de herziening van de Natuurschoonwet 1928. Deze interdepartementale commissie kwam gedurende de verslagperiode niet meer bijeen.

Onderstaand volgt een overzicht van het aantal landgoederen, dat op 31 december van de jaren 1959 t/m 1963 onder de Natuurschoonwet 1928 was gerangschikt.

	aant. landg. onder NSW gerangschikt	opervl. in ha	aantal open- gest. landg.	oppervl. in ha
31.12.1959	794	104.582	554	80.384
31.12.1960	796	105.126	558	81.454
31.12.1961	797	104.296	556	80.722
31.12.1962	803	104.506	563	81.032
31.12.1963	818	105.336	574	81.553

Tengevolge van koop en verkoop werden voortdurend landgoederen of gedeelten daarvan aan de N.S.W. onttrokken, dan wel onder de werking van deze wet gebracht.

C. Omzetbelasting

Het omzetbelasting vraagstuk werd ook tijdens deze verslagperiode diepgaand bestudeerd. Nadat alle facetten van deze zaak zorgvuldig waren bezien vond op 27 maart 1962 een bespreking op het Ministerie van Financiën plaats, tijdens welke uitvoerig van gedachten werd gewisseld omtrent de mogelijkheden om te komen tot verlaging c.q. afschaffing van de omzetbelasting op hout. Deze mogelijkheden bleken uitermate gering, omdat verlaging of afschaffing van omzetbelasting op inlands hout ingevolge het bepaalde in artikel III van het G.A.T.T. (General Agreement on Tariffs and Trade) in gelijke mate op import-hout zou moeten worden toegepast. Dit zou betekenen, dat de staat een belangrijk bedrag aan invoerbelasting zou derven, terwijl nauwelijks enige verlichting van de positie van de Nederlandse bosbouw verwacht mag worden. De enige mogelijkheid om op het gebied van de omzetbelasting iets te bereiken zou misschien kunnen liggen binnen het kader van de Natuurschoonwet. In die wet zou mogelijk kunnen worden bepaald, dat ten aanzien van de omzetbelasting de eigenaar van een landgoed dat onder de Natuurschoonwet is gerangschikt, die het beheer hoofdzakelijk afstemt op het behoud van natuurschoon en niet streeft naar het verkrijgen van een verhandelbare houtopbrengst, niet als ondernemer in de zin van de Wet op de Omzetbelasting wordt aangemerkt. Over hout afkomstig van een dergelijk landgoed zou dan geen omzetbelasting verschuldigd zijn. Zodra een wijziging van de Natuurschoonwet 1928 aan de orde komt zal door het Bosschap op opnemings van een dergelijke bepaling worden aangedrongen.

Interessant in dit opzicht is overigens de uitspraak, die de Tariefcommissie deed op 27 augustus 1963 in de volgende zaak:

De eigenaar van een Natuurschoonwet-landgoed had op dit landgoed bomen laten vellen. Terzake van de levering van dit hout legde de inspecteur de landgoedeigenaar een aanslag op, waartegen deze laatste een bezwaarschrift indiende. De inspecteur handhaafde de aanslag echter, omdat hij de eigenaar van het landgoed, dat gedeeltelijk uit bos en gedeeltelijk uit cultuurgrond bestaat, als ondernemer in de zin van de wetgeving op de omzetbelasting beschouwde, op grond van het feit, dat de eigenaar op zijn landgoed werkzaamheden in het bos liet verrichten door de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij en door personeel in eigen dienst. Bovendien werden — aldus de inspecteur — niet alleen die bomen gekapt, die inbreuk maakten op het natuurschoon. Door deze wijze van exploitatie werkte de eigenaar mede aan de bevrediging van de maatschappelijke behoefte aan hout, weshalve de eigenaar als ondernemer werd beschouwd.

De landgoedeigenaar was het hiermede niet eens en voerde hiertegen

aan, dat hij niet streefde naar voorziening van de houtmarkt, doch naar instandhouding van het natuurbezit. De kaalslag van het perceel dennebos vond dan ook niet plaats op het moment, dat de bomen kaprijk waren, maar veel later toen in het bos zoveel waagaten vielen en zieke bomen voorkwamen, dat het voor de omgeving gevaar ging opleveren. Noodgedwongen werd dus tot kaalslag overgegaan. Overigens — aldus de eigenaar — wordt in de hakhoutwallen ook slechts datgene gekapt, wat dringend noodzakelijk is. Voorts worden de bosbouwwerkzaamheden niet door één of meer vaste arbeiders verricht. Voorzover nodig, wordt het onderhoud van paden en sloten verzorgd door de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. De overige onderhoudswerkzaamheden verricht de eigenaar zelf, soms bijgestaan door zijn zoon en de tuinman. Ook de nieuwe aanplant op de kaalslag verzorgde de eigenaar hoofdzakelijk zelf.

De inspecteur stelde, dat het streven naar de bevrediging van de maatschappelijke behoefte aan hout — het vereiste voor het ondernemerschap — niet aanwezig is, indien slechts bomen worden gekapt, die door ziekte of anderszins inbreuk maken op het natuurschoon. Hoewel de landgoedeigenaar in overleg met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij bomen liet kappen, die mogelijk reeds in waarde verminderen, zodat wellicht geen sprake is van een rationale exploitatie, moet toch uit het feit, dat soms een geheel perceel ineens gekapt werd, worden geconcludeerd, dat niet alleen esthetische overwegingen, maar ook economische motieven een rol speelden. De inspecteur wees op de grote hoeveelheden hout, die de landgoedeigenaar in 1959 en 1961 op de markt bracht. Hij oordeelde het in strijd met het karakter van de omzetbelasting als verbruiksbelasting, indien over dergelijke grote partijen geen belasting zou worden betaald, terwijl anderen, die eenzelfde produkt leveren wel omzetbelasting betalen. Dit leidt tot verstoring van de concurrentieverhoudingen. Naar de mening van de inspecteur wendde de landgoedeigenaar de aanwezige organisatie van kapitaal en arbeid aan voor het in het maatschappelijk verkeer brengen van hout.

De inspecteur en de landgoedeigenaar gehoord, overwoog de Tariefcommissie, dat haar gebleken was, dat de grote hoeveelheden hout op stam, die de landgoedeigenaar in 1959 en 1961 verkocht aan de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij, afkomstig waren van een perceel — hoofdzakelijk dennebos — dat in zijn geheel werd gekapt, omdat het bos een gevaar voor de omgeving ging opleveren en bovendien wegens aantasting door ziekte en ouderdom ten dode was opgeschreven. Deze kaalslag was niet strijdig met het gehele bosbeheer van de landgoedeigenaar, aangezien slechts die bomen werden geveld, die ziek of dood waren, dan wel op andere wijze de instandhouding van het natuurbezit bedreigden. Bovendien werden op het kaalslagterrein geen boomsoorten geplant, die een hoge opbrengst beloofden, maar boomsoorten, die uit een oogpunt van natuurschoon de voorkeur verdienden.

De Tariefcommissie meende dan ook, dat:

Uit de wijze van beheer van het landgoed het streven valt af te leiden, bos en heide dienstbaar te maken aan eigen genoeg en niet aan het verkrijgen van opbrengst. Daaraan doet niet af, dat soms — zoals in vrijwel iedere consumptieve huishouding — goederen vrijkomen, die op de daarvoor passende markt worden verkocht. Aan het door de inspecteur veronderstelde ondernemerschap van de landgoedeigenaar ontbrak naar het oordeel van de Tariefcommissie een element, te weten het streven om de organisatie van kapitaal en arbeid, welke ongetwijfeld aanwezig is, dienstbaar te maken aan een deel van de maatschappelijke produktie.

De Tariefcommissie oordeelde, dat de aanslag over de opbrengst van deze houtverkopen van het landgoed ten onrechte was opgelegd en vernietigde deze.

In hoeverre de harmonisatie van de omzetbelasting wetgevingen der E.E.G.-staten te zijner tijd nieuwe perspectieven zal bieden, is nog niet te overzien. Een ontwerp-richtlijn terzake van de harmonisatie van de omzetbelasting-wetgevingen werd tijdens de verslagperiode reeds door de Europese Commissie bij de Raad van Ministers ingediend.

Indien de Raad van Ministers het ontwerp met eenparigheid van stemmen aanvaardt, wordt het ontwerp definitief tot richtlijn verheven. Een dergelijke richtlijn is voor alle lid-staten bindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. Het voorstel van de Europese Commissie behelst de vervanging van het cumulatief cascade stelsel — dit stelsel vindt ook in Nederland toepassing — door een niet cumulatief stelsel, waarbij heffing van omzetbelasting plaatsvindt over de toegevoegde waard. Aan het einde van de verslagperiode was het ontwerp reeds voor advies gezonden naar het Europese Parlement.

D. Ontwerp Wet Uitkeringen Wegen

Met de parlementaire behandeling van het ontwerp Wet Uitkeringen Wegen werd tijdens deze verslagperiode geen voortgang gemaakt. Hoewel het Voorlopig Verslag betreffende genoemd wetsontwerp reeds op 8 november 1961 verscheen, zag de Memorie van Antwoord — waarop het Bosschap met veel belangstelling wachtte in verband met de in zijn request van 19 juli 1961 naar voren gebrachte verlangens — niet het licht. Ondanks deze stagnatie in de parlementaire behandeling volgt het Bosschap deze aangelegenheden met de nodige aandacht.

E. Wetsontwerp Voorlopige Voorziening inzake verruiming van het gemeentelijk belastinggebied

Bij Koninklijke Boodschap van 14 mei 1963 werd een ontwerp van wet tot voorlopige voorziening inzake verruiming van het gemeentelijk belastinggebied ter overweging aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden.

De in het wetsontwerp vervatte voorlopige regeling komt erop neer, dat de bestaande opcenten op de grondbelasting, die de gemeenten heffen, worden opgeheven. De hieruit voor de gemeenten voortvloeiende inkomstenderving wordt door het Rijk gedragen. Bovendien opent het wetsontwerp de mogelijkheid tot het heffen van nieuwe opcenten van gelijke omvang. Op deze wijze kan aan de gemeenten op korte termijn een beperkte vrije zoom in hun belastinggebied worden verschaft.

De hier zeer kort geschetste voorlopige voorziening moet worden gezien tegen de achtergrond van de definitieve regeling ter verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. In de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp, waarin de voorlopige regeling is vervat, wordt nader op de definitieve regeling zoals de regering die voorstelt, ingegaan. Men wil de definitieve verruiming van het gemeentelijk belastinggebied realiseren door afschaffing van de personele belasting, de grondbelasting en de gemeentelijke belastingen van zakelijk gerechtigden tot onroerend goed, bij gelijktijdige invoering van een nieuwe gemeentelijke belasting met betrekking tot onroerend goed.

Uitvoerig wordt de voorkeur voor een gemeentelijke belasting met betrekking tot onroerend goed boven een gemeentelijke woonplaatsbelasting toegelicht.

Met betrekking tot de belasting op onroerend goed dient nog te worden opgemerkt, dat het de gemeenten vrij zal moeten staan zich te richten tot de eigenaren en de gebruikers van onroerende goederen.

De belastingcommissie nam kennis van deze ontwikkeling op het gebied van de gemeentelijke belastingen en besloot, gezien het feit, dat er nog weinig omtrent de toekomstige gemeentelijke belasting kan worden gezegd, deze aangelegenheid nauwlettend te blijven volgen.

VII. WATERSCHAPSLASTEN OP BOSGRONDEN

A. Inleiding

Het vraagstuk van de waterschapslasten geniet al geruime tijd de volle aandacht. Reeds kort na de bevrijding bleek, dat de totaliteit van de lasten, die op de grond drukken, een grote omvang dreigde aan te nemen. Dit leidde tot overleg tussen de toenmalige Stichting van de Landbouw en de Unie van Waterschapsbonden, hetgeen resulteerde in de instelling van een gemengde commissie, die terzake van het waterschapslastenvraagstuk rapport diende uit te brengen.

Deze commissie toonde in een uitvoerig rapport dd. 16 december 1949 getiteld: „Rapport van de commissie waterschapslasten” aan, dat „de waterschapslasten door bepaalde oorzaken onevenredig zwaar zijn komen te rusten op een bepaalde bevolkingsgroep”. Nadien zijn de lasten in snel tempo blijven stijgen, zoals blijkt uit tabel 1, waarin een overzicht wordt gegeven van de opbrengst van de omslagheffing in alle waterschappen gedurende een reeks van jaren.

tabel 1:

jaar	opbrengst omslagheffing
1948	29.972.000
1953	42.940.000
1955	47.324.000
1956	50.447.000
1957	57.006.000
1958	60.426.000
1959	61.832.000

Bron C.B.S.

Hoewel de omvang van de lastenstijging uit deze cijfers duidelijk spreekt en een nadere toelichting eigenlijk overbodig is, zijn ook de gegevens die tabel 2 verschaft in dit verband zeer belangwekkend. Tabel 2 geeft een vergelijkend overzicht voor de jaren 1948 en 1959 van de aantallen waterschappen, die een uniforme lastenheffing toepassen, onderverdeeld naar 8 tariefgroepen.

tabel 2:

Tarief per ha	aantal waterschappen		wijzigingen
	1948	1959	
minder dan			
f 10	637	219	- 408
f 10 — f 15	389	226	- 163
f 15 — f 20	226	219	- 7
f 20 — f 30	210	312	+ 102
f 30 — f 40	68	197	+ 129
f 40 — f 50	22	88	+ 66
f 50 — f 100	17	90	+ 73
f 100 en meer	2	18	+ 16

Bron C.B.S.

B. Oorzaken van de stijging der lasten

De oorzaak van de lastenstijging is gelegen in de steeds toenemende uitgaven van de waterschappen, tengevolge waarvan de financiële positie van vele waterschappen zorgelijk is en zij omzien naar mid-delen tot het scheppen van enige verlichting.

Ten einde enig inzicht te verkrijgen in deze aangelegenheid wordt zeer in het kort ingegaan op de wijze waarop financiering van de waterschapsuitgaven pleegt te geschieden. Daarbij dient voorop gesteld te worden, dat de waterschappen op financieel gebied in beginsel auto-noom zijn. Zij dienen de door hen te verzorgen taken zoveel mogelijk

zelf te financieren, d.w.z. met middelen, die zij verkrijgen uit hun eigen belastinggebied. Aldus ontstaat een relatie tussen de door het waterschap te maken kosten en de lasten per ha. Hoe groter omvang de uitgaven van het waterschap aannemen, hoe hoger de lasten zullen stijgen.

De kosten verbonden aan de uitoefening van de diverse taken door de waterschappen zijn, mede tengevolge van de loon- en prijsstijgingen van de laatste jaren, belangrijk groter geworden. Daarbij komt nog, dat — en dit geldt met name voor waterschappen, waarop de onderhoudsplicht van wegen, bruggen en dergelijke rust — tengevolge van het toegenomen verkeer steeds hogere eisen worden gesteld, zodat de te treffen voorzieningen steeds kostbaarder worden.

Op dit punt beoogt het ontwerp Wet Uitkeringen Wegen t.z.t. verlichting te brengen.

In hoeverre dit het geval zal zijn is thans echter nog moeilijk te overzien, te meer nu de behandeling van bedoeld wetsontwerp in het parlement wel bijzonder traag verloopt. (Wetsontwerp dd. maart 1961, Voorlopig Verslag november 1961).

Naast de hierboven genoemde regelmatig terugkerende uitgaven in verband met de aan de waterschappen opgedragen taken staan de eenmalige uitgaven, die door vele waterschappen moeten worden gedaan om de waterhuishouding binnen hun territorium te verbeteren: te denken valt aan regulatie en kanalisatie van riviertjes en beken, de bouw van gemalen en dergelijke.

Met de uitvoering van dergelijke objecten zijn veelal bedragen gemoeid, die de draagkracht van de betrokken waterschappen verre te boven gaan.

Aangezien door de totstandkoming van die werken, niet alleen de belangen van de grond en de grondeigenaren, doch eveneens in zeer belangrijke mate meer algemene belangen worden gediend, worden door de Rijks- en provinciale overheden voor de uitvoering van dergelijke werken eenmalige subsidies verstrekt. Desondanks blijven de kosten, die voor rekening van het waterschap komen, zeer groot.

Hiermede is zeer in het kort en zeer globaal aangegeven voor welke financiële problemen diverse waterschappen zich zien geplaatst. Het zal duidelijk zijn, dat zij in eerste instantie een oplossing zullen zoeken in een zo volledig mogelijk benutten van het eigen belastinggebied, dan wel in een uitbreiding daarvan. Dit laatste kan geschieden door opheffing van binnen waterschappen bestaande vrijdommen en door opnemings in waterschapsverband van gronden, die nog onge-reglementeerd zijn, doch die door de geprojecteerde verbeteringswerken zullen zijn gebaat. Daartoe zijn wijzigingen in de waterschapsreglementen nodig.

Dergelijke wijzigingen kunnen door het betreffende waterschap bij de Provinciale Staten aanhangig worden gemaakt. De Staten zijn bevoegd met goedkeuring van de Kroon dergelijke wijzigingen aan te

brengen, eventueel ook zonder dat een daartoe strekkend verzoek van het waterschap is ontvangen (art. 206 Grondwet).

Deze ontwikkeling leidt ertoe, dat de van ouds in waterschapsverband opgenomen gronden, met inachtneming van het in het betreffende waterschap geldende heffingssysteem zwaarder zullen worden belast, terwijl de nieuw opgenomen gronden, die van ouds waren vrijgesteld, ook in de lastenheffing zullen delen.

C. Maatregelen die tot verlichting van de waterschapslasten op bosgronden kunnen leiden

In het voorgaande is er reeds op gewezen, dat het vraagstuk van de waterschapslasten reeds gedurende vele jaren de volle aandacht had van belanghebbenden.

Ook het Bosschap hield er zich sedert zijn instelling in 1954, aanvankelijk incidenteel, later meer gecoördineerd, mee bezig. In de jaren 1961 en 1962 werd — zoals reeds vermeld in het verslag over 1960 en 1961 — een uitgebreid onderzoek ingesteld naar de lastenheffing op bosgronden door middel van een enquête, waarin alle waterschappen, waarbinnen volgens de registratiegegevens van het Bosschap bosgronden zijn gelegen, werden betrokken. Deze enquête verschaftte zeer veel gegevens over de lastenheffing en de hoogte van de lasten in de geëneuquëteerde waterschappen. Uit de enquête bleek, dat in de meeste waterschappen, waarbinnen bosgronden zijn gelegen, de lastenheffing met toepassing van een klassificatie plaats vindt. Er zijn echter ook waterschappen, die een uniforme heffing toepassen. Voorzover een klassificatie wordt toegepast, zijn de bosgronden merendeels geplaatst in een laagbetalende klasse, dat wil zeggen in een klasse, waarin zijn opgenomen gronden, welke weinig belang hebben bij de werken van het waterschap en hoge gronden, die slechts in geringe mate wateroverlast veroorzaken op lager gelegen gronden.

De grondgedachte bij het instellen van de enquête was het verkrijgen van gegevens omtrent de situatie in de onderscheidene waterschappen, teneinde in staat te zijn de waterschappen, die een regeling van de waterschapslasten kenden, welke niet of in onvoldoende mate rekening houdt met de bijzondere positie, die bosgronden waterhuishoudkundig binnen de waterschappen innemen, te benaderen met een verzoek tot herziening van de voor bosgronden ongunstige regelingen. Slechts in enkele gevallen leverde dit resultaten op, zodat de vraag rees of niet naar andere wegen diende te worden omgezien om in dit opzicht verlichting voor bosgronden te verkrijgen.

Deze verlichting zou kunnen worden gerealiseerd door:

1. maatregelen in de waterschapssfeer:
 - a. aanpassing van de lastenheffing, zodat deze zal zijn afgestemd op de bijzondere positie van bosgronden;
 - b. totale herziening van het financiële bestel der waterschappen.
2. maatregelen buiten de waterschapssfeer.

Ad 1a. Aanpassing van de lastenheffing, zodat deze zal zijn afgestemd op de bijzondere positie van bosgronden

In het algemeen kan ten aanzien van deze mogelijkheid het volgende worden gesteld. De bijzondere positie, die bosgronden waterhuishoudkundig binnen waterschappen innemen, is in het verleden reeds op overtuigende wijze aangetoond, zodat hierop thans niet nader zal worden ingegaan. Het is echter twijfelachtig of deze bijzondere positie van dien aard is, dat een algehele vrijstelling of een bijzondere regeling van de waterschapslasten wel in alle gevallen is te rechtvaardigen.

Dit dringt temeer nu bij de waterschapstaken onderscheid kan worden gemaakt tussen waterkering en waterhuishouding (waterbeheersing e.d.). De opbouw van de lasten van een bepaald waterschap wordt in belangrijke mate bepaald door de taken die aan dat waterschap zijn opgedragen. Met betrekking tot de waterkering kan worden opgemerkt dat alle gronden die van de waterkering profiteren ongeacht of deze bebost zijn, een gelijk belang hebben. Van enige differentiatie in dat belang kan nauwelijks sprake zijn, zodat een algehele of gedeeltelijke vrijstelling van bosgronden, voorzover het betreft het waterkeringsgedeelte van de waterschapslasten moeilijk kan worden bepleit. Hooggelegen gronden worden doorgaans niet in de waterkeringslast betrokken.

Met betrekking tot de waterhuishouding zij er op gewezen, dat ter aanzien van de heffing van lasten voor de waterhuishoudingstaak, althans in vele gevallen, het belang, dat de gronden daarbij hebben als norm wordt gesteld.

In tegenstelling tot hetgeen is medegedeeld met betrekking tot de waterkering is hier in vele gevallen wel een verschil in belang aanwijsbaar.

Hoog gelegen gronden kunnen in bepaalde gevallen zelfs geen enkel belang hebben, zodat zij bij de hantering van het belangcriterium bij de heffing van waterhuishoudingslasten niet zouden worden belast. Nochtans worden de hoge gronden in de praktijk vaak wel, zij het in geringe mate, in de omslagheffing betrokken.

De opgelegde heffing wordt gerechtvaardigd door de stelling, dat deze gronden, hoewel zij geen belang hebben bij de werken van het waterschap, toch een zekere mate van wateroverlast op de lager gelegen gebieden veroorzaken. Voor dergelijke hoge gronden wordt in de mate waarin zulks geschiedt een norm gevonden voor de lastenheffing.

De aard van de waterhuishoudingslast laat dus ruimte voor een zekere differentiatie. Op goede gronden kan een bijzondere regeling van de heffing van lasten op bosgronden worden bepleit. Een algehele vrijstelling is ook hier moeilijk haalbaar, omdat de bosgronden vrijwel altijd kunnen worden geacht enigermate te worden gebaat door de

werken van het waterschap, en, indien zulks niet het geval is, zullen deze gronden toch vaak enige overlast veroorzaken op de lager gelegen terreinen.

Indeling van deze gronden in een laagbetalende klasse van een klassificatie, die in voldoende mate is afgestemd op de feitelijke omstandigheden van belang en overlast, is echter niet meer dan billijk.

Ad 1b. Totale herziening van het financiële bestel der waterschappen

Het huidige systeem van lastenheffing door de waterschappen is historisch gegroeid. Van ouds werd de basis voor de lastenheffing — in het algemeen — gevonden in het belang bij de werken van het waterschap. Aangezien, met name in vroeger tijden, de waterschapswerken in het bijzonder het belang van de grond en de grondeigenaren dienden, werden de lasten van de grond geheven. De erkenning, dat naast de belangen van de grond en de grondeigenaren ook andere belangen werden gediend, leidde ertoe, dat naast de belasting van de grond ook de belasting van de gebouwde eigendommen werd ingevoerd, terwijl voorts — en dit geldt met name voor de uitvoering van grote werken — het subsidiëeringsbeginsel zijn intrede deed.

Deze ontwikkeling in de omslagheffing en de financiering van waterschapsuitgaven moge op zich begrijpelijk en toe te juichen zijn, de vraag blijft of het in de tegenwoordige samenleving nog juist en billijk kan worden geacht, dat de kosten verbonden aan de uitoefening van de waterschapstaken over de eigenaren van onroerende goederen worden omgeslagen, zij het dat van overheidswege belangrijke subsidies in kapitaalsuitgaven worden verleend. Bij de beantwoording van deze vraag dient de verwevenheid van belangen in de gehele maatschappelijke samenleving centraal te worden gesteld. De interdependenties in de moderne maatschappij maken de juistheid van de afwenteling van bepaalde overheidsuitgaven op enkele groeperingen steeds meer discutabel. In het feit, dat de onroerende goederen en de eigenaren daarvan het gemakkelijkst als belanghebbenden bij de waterschapswerken kunnen worden aangewezen, hetgeen voor de belastingheffende instantie het voordeel heeft, dat de belastbare objecten gemakkelijk aanwijsbaar zijn, zodat op eenvoudige wijze een norm voor de heffing kan worden gevonden, mag op zich geen rechtvaardiging in zich sluiten voor uitsluitend verhaal van de kosten van die werken op deze eigenaren.

Men kan veilig stellen, dat het goed functioneren van de huidige samenleving in belangrijke mate mede te danken is aan de goede functionering van de waterschappen, zodat het niet meer dan billijk is, wanneer de daaraan verbonden kosten, althans gedeeltelijk, op de samenleving als geheel worden afgewenteld.

Het Bosschap nam dan ook met instemming kennis van het feit, dat de Unie van Waterschapsbonden op 4 december 1963 een nota met betrekking tot het financieel bestel van de waterschappen richtte tot de

Minister van Verkeer en Waterstaat. In deze nota wordt ingegaan op de problemen der waterschapsfinanciering. De nota constateert het gemis van correlatie van de waterschapsfinanciën met alle bij de waterschapsfunctionering betrokken belangen.

Gesteld wordt: „Naar de allengs gegroeide moderne inzichten is het bepaald niet meer vol te houden, dat aan het onroerend goed, ongebouwd en gebouwd, het etiket van uitsluitend belanghebbende bij de geschetste taken kan worden opgedrongen.”

Op grond hiervan wordt aangedrongen op verstrekking van een bijdrage voor de gewone dienst van de waterschappen uit de Rijksmiddelen, zonder dat dit van invloed mag zijn op de subsidiëring van kapitaalsinvesteringen. De Unie van Waterschapsbonden meent, dat de hoogte van de totale Rijksbijdrage moet worden gesteld op een vast percentage van het totale bedrag van alle waterschapsomslag; gedacht wordt aan een percentage van 30. Op deze wijze wordt de waterschapsfinanciering aangepast aan de bij de waterschapsfunctionering betrokken veelheid van belangen, terwijl de draagkracht van de waterschappen positief wordt beïnvloed.

Het Bosschap is verheugd, dat een dergelijk verzoek van waterschapszijde tot de bewindsman werd gericht. Daaruit blijkt, dat men ook van die zijde een halt wil toeroepen aan de voortdurende stijging der waterschapslasten en wil komen tot een rechtvaardiger wijze van lastenverdeling.

Ad. 2. Maatregelen buiten de waterschapssfeer

Bij een regeling van het waterschapslastenvraagstuk buiten de sfeer van de waterschapsinrichting gaan de gedachten in de richting van toekenning van een tegemoetkoming van overheidswege aan de beseigenaren in de waterschapslasten, die op de bosgronden drukken. Op deze wijze zou verlichting voor de bosbouw worden verkregen zonder gelijktijdige verzwaring van de lasten op de niet-bosgronden of vergroting van de financiële zorgen van de waterschappen, waartoe een regeling in de waterschapssfeer — uitgezonderd de eerder besproken totale herziening van het financiële bestel — zeer gemakkelijk zou kunnen leiden. De rechtvaardiging voor de toekenning van een tegemoetkoming aan de beseigenaren kan worden gezocht in de belangrijke dienstverlenende functie die de bosbezitters vervullen in het kader van de recreatie.

Voortbouwend op deze gedachte werd deze tegemoetkomingsregeling geïncorporeerd in de bijdrageregeling bosbouw waarop bij de regering werd aangedrongen. Een tegemoetkoming in de waterschapslasten zonder meer zou een zo ingewikkelde regeling vergen, dat de eis van praktische uitvoerbaarheid geweld zou worden aangedaan. Een algemene bijdrage per ha aan de bosbouw, ter dekking van het exploitatietekort, dat mede het gevolg is van de zeer zware waterschapslasten, leidt voor de individuele besouwer tot eenzelfde resultaat.

Het Bosschap hoopt, dat de regeling als bepleit door de Unie van Waterschapsbonden en de bijdrageregeling bosbouw waarop door het Bosschap werd aangedrongen, tot stand zullen komen. Op die wijze kan het vraagstuk van de waterschapslasten op bosgronden, dat in de loop der jaren steeds groter zorgen ging baren, tot een oplossing worden gebracht. Een oplossing, die zowel voor de waterschappen als voor de boseigenaren ten volle aanvaardbaar is.

VIII. BOSWETGEVING

A. Nieuwe Boswet.

Bij Koninklijk Besluit van 11 mei 1962 (Stbl. 193) werd bepaald, dat de Boswet (Wet van 20 juli 1961) die op 22 augustus 1961 in het Staatsblad (no. 256) verscheen, op 1 juli 1962 in werking zou treden. Van de op laatstgenoemde datum in werking getreden Boswet bepaalt artikel 15, lid 3, dat de Provinciale Staten en de Gemeenteraad niet bevoegd zijn regelen te stellen ter bewaring van houtopstanden, welke deel uitmaken van bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen, welke zijn gelegen buiten de bebouwde kom van de gemeente, zoals deze ingevolge artikel 8 van de Wegenverkeerswet is vastgesteld, behoudens ter bewaring van houtopstanden als bedoeld in artikel 5, tweede lid.

De grens van de bebouwde kom ingevolge de Boswet heeft twee functies:

1. De bevoegdheden van het Rijk en de verplichtingen tegenover het Rijk gelden alleen buiten de bebouwde kom. Dat wil dus zeggen, dat de verplichting om van voorgenomen vellingen mededeling te doen aan de directeur van het Staatsbosbeheer en de herplantplicht niet gelden als het bomen betreft, welke binnen de bebouwde kom zijn gelegen. Tevens mag het Rijk ten aanzien van deze bomen geen kapverbod opleggen.
2. De bevoegdheden van de provincie en de gemeente zijn binnen de bebouwde kom in principe onbeperkt, doch buiten de bebouwde kom betreffen zij slechts de alleenstaande bomen, de kleine bosjes, als bedoeld in artikel 5, tweede lid van de Boswet en de houtopstanden, welke niet behoren tot een bij het Bosschap geregistreerde bosbouwonderneming.

De Commissie Voorlichting Boswet, waarin de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Staatsbosbeheer, het Bosschap en de particuliere natuurbeschermingsorganisaties zijn vertegenwoordigd, die het boekje „De Boswet en de gemeenten” (uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten, blauwe reeks nr. 33) heeft voorbereid, heeft in genoemd boekje reeds vermeld, dat zij moeilijkheden vreesde

van het gebruik van de bebouwde komgrens van de Wegenverkeerswet voor de toepassing van de Boswet. Deze grens is namelijk dikwijls buiten de wegen in het geheel niet vastgesteld en waar dit wel is geschied is zij weliswaar op de wegen duidelijk kenbaar aan de borden, doch daarbuiten zeer moeilijk te vinden.

Voordat echter moeilijkheden rezen, werd door de regering bij Koninklijke Boodschap van 8 januari 1963 een ontwerp-wet tot wijziging van de Boswet (no. 7017) aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden. De in het wetsontwerp voorgestelde regeling voorzag, door toevoeging van een 5e lid aan artikel 1, in de vaststelling van de bebouwde kom ingevolge de Boswet door de gemeenteraad, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Hoewel het Boschap het in beginsel minder juist achtte, dat de begrenzing van de werkingssfeer van de wet en de begrenzing van de regelingsbevoegdheid van provincie en gemeente door de gemeenten wordt bepaald, vestigde het Boschap er in zijn request dd. 25 januari 1963, gericht tot de leden van de Bijzondere Commissie voor het wetsontwerp tot wijziging van de Boswet, de aandacht op, dat het zich desondanks met de voorgestelde regeling zou kunnen verenigen, indien alle belanghebbenden — o.a. eigenaren, gebruikers, organisaties, lichamen en instellingen werkzaam op het gebied van de bosbouw — tijdig vóór de definitieve vaststelling van de bebouwde kom door de gemeenteraad, bezwaren zouden kunnen indienen.

In het Verslag van de Tweede Kamer werd aan genoemde bezwaren aandacht besteed. In de nota naar aanleiding van het Verslag kwam de Regering aan de bezwaren tegemoet en stelde voor bij nota van wijziging aan het nieuwe vijfde lid van artikel 1 de bepaling toe te voegen, dat het ontwerp van het raadsbesluit tot vaststelling van de bebouwde kom ter visie moet worden gelegd en dat het feit van de tervisielegging openbaar moet worden gemaakt.

Op 9 mei 1963 is de bedoelde wijzigingswet in het Staatsblad (nr. 246) verschenen. Ten gevolge van deze wijzigingswet is de procedure tot vaststelling van de bebouwde kom ingevolge de Boswet thans als volgt:

Het ontwerp-besluit van de gemeenteraad wordt gedurende 30 dagen ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage gelegd. Vóórdat dit geschnedt wordt hiervan door de burgemeester mededeling gedaan in de Staatscourant, in één of meer dag- of nieuwsbladen en voorts op de gebruikelijke wijze (mededeling op gemeentelijk publicatiebord). Tijdens deze termijn van 30 dagen kan iedere belanghebbende bezwaarschriften indienen bij de gemeenteraad. Na afloop van de termijn kan de gemeenteraad overgaan tot vaststelling van het besluit. Dit raadsbesluit moet dan vervolgens door Gedeputeerde Staten worden goedgekeurd.

Over de tervisielegging zegt de regering in de nota naar aanleiding van het verslag, dat belanghebbenden hierdoor tijdig worden gewaarschuwd, dat de procedure tot vaststelling is begonnen. „Zij kunnen zich dan tot de gemeenteraad wenden en, nadat het besluit gevallen is,

eventueel ook tot gedeputeerde staten." Hoewel in de wet geen uitdrukkelijke bepaling is opgenomen, die de gemeenteraad verplicht eventuele bezwaarschriften van belanghebbenden in behandeling te nemen en te beantwoorden, neemt de Commissie Voorlichting Boswet aan, dat de gemeenten in de praktijk aan ieder tijdig ingekomen bezwaarschrift aandacht zullen schenken. Zonder dit zou de tervisielegging immers een dode letter zijn. Genoemde commissie zou er bovendien voor willen pleiten, dat de beslissing in de raad tijdig wordt medege-deeld aan degenen, die bezwaren hebben ingebracht en dat de ingeko-men bezwaarschriften met het raadsbesluit aan gedeputeerde staten worden toegezonden, opdat dit college bij het overwegen van de goedkeuring de ingebrachte bezwaren op hun waarde kan schatten. Voorts dient vermeld te worden, dat het nieuwe lid 5 van artikel 1 van de Boswet bepaalt, dat het College van Gedeputeerde Staten, voor een door dit college nader te bepalen termijn, aan de gemeenteraad onthetting kan verlenen van de verplichting tot vaststelling der kom-grenzen. Eventuele onthetting heeft tot gevolg, dat de gemeente wordt geacht geen gebouwde kom te hebben, zodat de bevoegdheden van het Rijk zullen kunnen worden uitgeoefend in de gehele gemeente (behalve op erven en in tuinen!). Iedere gemeente zal moeten bezien, of zij komgrenzen zal vaststellen dan wel onthetting zal vragen. In gemeen-ten, die in hun geheel als bebouwde kom beschouwd kunnen worden, zal de neiging bestaan geen komgrens vast te stellen, doch daarentegen onthetting te vragen.

B. Verordening Bosschap Schadelijke Dieren

De Boswet bevat geen regeling betreffende de bestrijding van ziekten en plagen in de bosbouw. Regeling daarvan werd aan het Bosschap overgelaten. De werkgroep tot voorbereiding van een verordening terzake adviseerde het bestuur van het Bosschap een verordening af te kondigen, die gelijk was aan hetgeen bepaald was in artikel 5 van de Boswet 1922. Bij bestuursbesluit zou dienen te worden bepaald het-geen geregeld was in de beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij dd. 15 mei 1957. In zijn vergadering van 23 mei 1962 stelde het bestuur van het Bosschap de verordening en het besluit vast. De vereiste goedkeuring werd verkregen op 12 juni 1962 (no. J. 1174). Afkondiging volgde op 30 juni 1962. Verordening en besluit traden op 1 juli 1962 in werking.

De verordening behelst een verbod om in een aantal door het bestuur van het Bosschap aan te wijzen gemeenten tussen 15 mei en 1 augustus geveld naalddhout, behorende tot de pinussoorten, te laten liggen of op-gestapeld te houden, van welk verbod overigens, al dan niet voorwaar-delijk, onthetting kan worden verleend.

Na de langdurige vorstperiode tijdens de winter 1962/1963 werd de behoefte gevoeld bovengenoemde verordening in die zin te wijzigen, dat het tijdvak, gedurende welk het in de verordening vervatte verbod geldt, door het dagelijks bestuur aan eventuele bijzondere omstandig-

heden kan worden aangepast, met dien verstande echter, dat dit tijdvak nooit langer dan $2\frac{1}{2}$ maand zal duren. Voorts leek het doelmatiger de ontheffingsbevoegdheid in handen van het dagelijks bestuur te leggen. Het bestuur heeft tijdens zijn vergadering van 10 juli 1963 een verordening tot wijziging van de oorspronkelijke verordening in deze zin in ontwerp vastgesteld, welk ontwerp met toelichting werd gepubliceerd in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie dd. 20 augustus 1963. In zijn vergadering van 27 november 1963 stelde het bestuur deze wijzigingsverordening definitief vast, welke bij beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij dd. 22 januari 1964 no. J. 81 werd goedgekeurd. Tijdens die vergadering besloot het bestuur na langdurig en diepgaand beraad de verordening vooralsnog niet van toepassing te doen zijn op staande, kwijnende bomen en op omgewaaide bomen, omdat het van mening was, dat het de voorkeur verdiende deze aangelegenheid in de Bosbouwvoorlichtingsraad ter sprake te brengen teneinde te bereiken, dat met name ten aanzien van de noodzakelijke dunningen de nodige voorlichting zal worden gegeven. Voorts werd besloten het Staatsbosbeheer te verzoeken het Bosschap te rapporteren, indien blijkt, dat er ondanks de voorlichting terzake misstanden zouden blijven bestaan. Ook het eerdergenoemde besluit, inhoudende een opsomming van de gemeenten, in welke het verbod tijdens de in de verordening bedoelde periode geldt, werd door het bestuur gewijzigd en wel in zijn vergadering van 10 april 1963. Een aantal gemeenten werd toegevoegd aan de reeds in het oorspronkelijke besluit opgesomde gemeenten, terwijl één gemeente werd afgevoerd. Dit wijzigingsbesluit werd gepubliceerd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie dd. 22 april 1963 en trad in werking op 1 mei 1963.

IX. GRONDZAKEN

A. Ruimtelijke ordening

In het verslag over de jaren 1960 en 1961 werd uitvoerig ingegaan op de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het ontwerp van wet tot vaststelling van nieuwe voorschriften omtrent de ruimtelijke ordening. Het ontwerp van wet werd in aanzienlijk gewijzigde vorm in juni 1961 door de Tweede Kamer aanvaard. De behandeling in de Eerste Kamer vond plaats in juli 1962. Op 7 augustus 1962 verscheen de wet van 5 juli 1962 houdende vaststelling van nieuwe voorschriften omtrent de ruimtelijke ordening in het Staatsblad nr. 286. De wet zal echter pas in werking treden tegelijk met de overgangswet ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. De parlementaire behandeling van het ontwerp-Overgangswet was aan het einde van de verslagperiode nog niet voltooid. Deze Overgangswet bevat:

- a. de overgangsbepalingen, welke bij het in werking treden van een nieuwe Woningwet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening zullen gelden;

- b. een aantal wijzigingen in andere wetten teneinde deze wetten aan te passen aan de nieuwe voorschriften.

In het volgende wordt met name ingegaan op de overgangs- en wijzigingsbepalingen ten aanzien van de Voorlopige Regeling inzake het Nationale Plan en de streekplannen (Wet van 28 september 1950, Stbl. K 415) die zijn opgenomen in Hoofdstuk IV van het ontwerp-Overgangswet. Eén van de belangrijkste bepalingen van hoofdstuk IV van de Overgangswet is, dat bij de inwerkingtreding van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de Wet van 28 september 1950 zal vervallen. behoudens het bepaalde in de artikelen 29 t/m 32, welke nog 5 jaren van kracht zullen blijven, zij het dat enige wijzigingen in de redactie van art. 29 1e en 3e lid van de Wet van 28 september 1950 worden aangebracht. De in de artikelen 29 t/m 32 van de Wet van 28 september 1950 vervatte regeling komt met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen op het volgende neer.

Art. 29 van de Wet van 28 september 1950 regelt de verplichting van openbare lichamen om op verzoek van de Minister aan het hoofd van de Rijksplanologische Dienst¹⁾ tijdig voorgenomen grondaankopen en werken te melden. Deze verplichting bestaat ook voor andere rechtspersonen of natuurlijke personen voor zover het betreft voorgenomen werken. Voorts bepaalt dit artikel, dat de Minister in bepaalde gevallen, de Rijksplanologische Commissie²⁾ gehoord, bezwaar kan maken tegen door openbare lichamen voorgenomen grondaankopen en tegen het uitvoeren van bepaalde werken door openbare lichamen, andere rechtspersonen en andere natuurlijke personen. Bezwaar kan worden gemaakt, wanneer de grondaankoop of het werk in strijd is met een streekplan, een bestemmingsplan, een in voorbereiding zijnd ontwerp of een in voorbereiding zijnde herziening daarvan. Deze bevoegdheid heeft de Minister niet, indien de voorgenomen werken niet van ingrijpende aard zijn, wijziging beogen van de bodemcultuur en binnen het kader van de rationele bedrijfsvoering noodzakelijk zijn.

Ingevolge het bepaalde in artikel 30 kan door belanghebbenden tegen het door de Minister gemaakte bezwaar binnen een maand beroep worden ingesteld bij de Kroon. Artikel 31 bepaalt, dat het verboden is grond aan te kopen of een werk uit te voeren nadat de Minister bezwaar heeft gemaakt en een ingesteld beroep niet gegrond is verklaard. Art. 32 tenslotte bevat enkele strafbepalingen.

De regeling van de art. 29 t/m 32 van de Wet van 28 september 1950 is hier opgenomen omdat deze ook toepassing vindt ten aanzien van zgn. meldingsgebieden, die zijn opgenomen op de „lijst van natuurgebieden, die in de eerste plaats voor bescherming in aanmerking komen”, hoewel deze lijst geheel buiten de streekplannen staat.

1) Huidige redactie: Directeur van het Bureau van de Rijksdienst voor het Nationale Plan.

2) Huidige redactie: Vaste Commissie van de Rijksdienst voor het Nationale Plan.

Gedurende de verslagperiode was men doende deze lijst te wijzigen, waarbij men voor de nieuw op deze lijst te plaatsen gebieden de volgende procedure volgde, die niet op wettelijke bepalingen doch op afspraken rust.

Na voorbereidingen door de Voorlopige Natuurbeschermingsraad wordt de lijst gezonden aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Deze stuurt de lijst naar de Minister. Daarna wordt de lijst gezonden aan de Rijksdienst voor het Nationale Plan¹⁾. Deze stuurt haar naar Gedeputeerde Staten, die zorgt voor nederlegging ter Provinciale Griffie en ter secretarie van de gemeente(n), waar de in de lijst vermelde gebieden zijn gelegen, terwijl voor verdere bekendmaking wordt zorggedragen. Binnen 6 maanden kan iedereen zijn bedenkingen tegen de lijst bij Gedeputeerde Staten inbrengen. Het College van Gedeputeerde Staten verstuurt de bedenkingen — van commentaar voorzien — naar de Rijksdienst voor het Nationale Plan¹⁾. Vervolgens gaat het in omgekeerde richting langs dezelfde weg als bovenomschreven. Het op deze lijst geplaatst zijn van een gebied houdt in een verzoek van de Minister als bedoeld in art. 29 van de Wet van 28 september 1950.

Voorts regelt Hoofdstuk IV van het ontwerp Overgangswet de situaties, welke zich met betrekking tot streekplannen bij de inwerkingtreding van de Wet op de Ruimtelijke Ordening kunnen voordoen:

1. Een streekplan, tot stand gekomen volgens de Wet van 28 september 1950, wordt geacht een streekplan te zijn als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
2. Een streekplan, vastgesteld volgens de regels van de Wet van 28 september 1950, doch nog niet door de Kroon goedgekeurd, wordt geacht een streekplan te zijn als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
3. Een ontwerp voor een streekplan, dat vóór de inwerkingtreding volgens de voorschriften van de Wet van 28 september 1950 ter inzage is gelegd kan na de inwerkingtreding van de Wet op de Ruimtelijke Ordening nog volgens de voorschriften van de wet van 28 september 1950 worden vastgesteld. Een aldus vastgesteld streekplan wordt geacht een streekplan ingevolge de Wet op de Ruimtelijke Ordening te zijn.
4. Een besluit van Gedeputeerde Staten tot voorbereiding van een streekplan (art. 8, 2e lid Wet van 28 september 1950) waarvan kennis is gegeven in de Nederlandse Staatscourant en in één of meer nieuwsbladen van de streek, blijft nog 5 jaren na de inwerkingtreding van de Overgangswet van kracht.

Het in de loop van de verslagperiode verschenen Voorlopig Verslag en de daarop gevolgde Memorie van Antwoord geven geen aanleiding tot nadere opmerkingen.

¹⁾ Volgens de voorgestelde redactie: Rijksplanologische Dienst.

B. Natuurbeschermingswet

Bij Koninklijke Boodschap van 9 juli 1962 werd een ontwerp van Wet houdende voorzieningen in het belang van de Natuurbescherming (Natuurbeschermingswet) ter overweging aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Dit wetsontwerp kan verstrekkende gevolgen hebben voor de eigenaren en gebruikers van grond, omdat de mogelijkheid wordt geopend van overheidswege natuurmonumenten, dit zijn terreinen en wateren welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon of om hun natuurwetenschappelijke betekenis, tot beschermd natuurmonument aan te wijzen. Het gevolg van een dergelijke aanwijzing is, dat het, behoudens vergunning of ontheffing, verboden is handelingen te verrichten, te doen verrichten of te gedogen, die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument of die het beschermd natuurmonument in enigerlei opzicht ontsieren (art. 12, lid 1). Als zodanig worden in ieder geval aangemerkt handelingen die het karakter van het natuurmonument aantasten.

De wenselijkheid van de voorgestelde regeling wordt in de Memorie van Toelichting aldus gemotiveerd:

„De toeneming van de bevolking, de verstedelijking, de industrialisering en de mechanisering hebben de noodzaak versterkt van contact met de schoonheid en de rust van de natuur”.

„In de tweede plaats zij er op gewezen, dat het in het belang is van de ontwikkeling van een aantal natuurwetenschappen, indien de mogelijkheid blijft bestaan van voortgezet en steeds hernieuwd onderzoek naar de natuurlijke levensgemeenschappen, hun ontwikkeling en opeenvolging”.

Hoewel de bestaande wetgeving op het gebied van de natuurbescherming in de Memorie van Toelichting wel terloops wordt aangevoerd wordt niet uiteengezet waarom die regelingen voor de natuurbescherming niet, of niet meer, voldoende zouden zijn.

In het wetsontwerp wordt onderscheid gemaakt tussen:

- a. natuurbescherming uit een oogpunt van natuurschoon;
- b. natuurbescherming uit een oogpunt van natuurwetenschappelijke betekenis;
- c. bescherming van in het wild voorkomende plant- en diersoorten.

Ad a.

In het voorgaande is er reeds de aandacht op gevestigd, dat aanwijzing tot beschermd natuurmonument mogelijk is ten aanzien van terreinen die uit een oogpunt van natuurschoon van belang zijn.

In beginsel kunnen op grond van die bepaling ook boscomplexen als beschermd natuurmonument worden aangewezen. Aangezien het Boschap van mening was, dat aan een dergelijke mogelijkheid geen behoefte bestaat, wees het er in zijn request dd. 13 december 1962, gericht tot de Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op, dat

het er niet zonder enige verbazing kennis van had genomen, dat nog geen jaar nadat de Boswet in het Staatsblad verscheen (20 juli 1961) wederom een wettelijke regeling werd voorgesteld ter bewaring van natuurschoon van bossen en andere houtopstanden.

Het Bosschap memoreerde daarbij, dat in de Memorie van Toelichting op het inmiddels tot wet verheven ontwerp Boswet nadrukkelijk werd gesteld, dat het kapverbod ter bewaring van natuur- en landschapschoon, gezien de nauwe onderlinge verwevenheid van de verschillende aspecten van het bos en de houtopstand, in de Boswet behoorde te worden geregeld. Hoewel nog werd overwogen het kapverbod te zijner tijd naar de Natuurbeschermingswet over te brengen, geschiedde zulks niet om wetstechnische redenen. Het Bosschap concludeerde dan ook, dat de bewaring van natuurschoon voorzover het betreft bossen en andere houtopstanden uitputtend is geregeld in de Boswet, waar overigens de instandhouding van bossen in zijn geheel regeling vindt. Derhalve werd bepleit de bepalingen van de Natuurbeschermingswet, voor zover het betreft de bescherming uit een oogpunt van natuurschoon, niet van toepassing te doen zijn op bossen en andere houtopstanden.

Ad b en c

Het Bosschap had geen bezwaar tegen bescherming van natuurterreinen uit een oogpunt van natuurwetenschappelijke betekenis, en bescherming van in het wild voorkomende plant- en diersoorten. Het drong echter wel aan op enige wijzigingen in het ontwerp, waarop nog nader wordt ingegaan.

Natuurbeschermingsraad

In het wetsontwerp wordt de instelling van een natuurbeschermingsraad voorzien. De leden van deze raad zullen door de Kroon worden benoemd, zonder dat een voordracht of een advies wordt gevraagd aan belanghebbenden. Blijkens de Memorie van Toelichting zullen de leden personen zijn, die belangstelling hebben voor of deskundig zijn op het gebied van de natuurbescherming. Zij zullen niet mogen worden beschouwd als vertegenwoordigers van bepaalde organisaties of groepen. Naar de mening van het Bosschap betekent dit, dat slechts vertegenwoordigers van één belangengroep i.c. de natuurbescherming, in de raad zullen zijn opgenomen, zodat nooit een zuivere belangenafweging kan plaats hebben. De adviezen van de raad kunnen zeer verstrekkende gevolgen hebben voor de eigenaren en gebruikers van grond. Voorts kunnen door adviezen terzake van de bescherming van bepaalde planten diersoorten ook specifieke bosbouwbelangen, waarvan de behartiging aan het Bosschap is opgedragen, worden geschaad. Derhalve bepleitte het Bosschap een zodanige samenstelling van de Natuurbeschermingsraad, dat een aantal leden wordt benoemd door of op voordracht van lichamen, organisaties of instellingen, die werkzaam zijn op het gebied van de landbouw en de bosbouw.

Gezien de belangen van landbouw en bosbouw, die direct bij de natuurbescherming zijn betrokken, stelde het Bosschap met nadruk, dat ook op Ministerieel niveau een goede afweging van de agrarische belangen verzekerd moet zijn en drong het er op aan, dat de Minister van Landbouw en Visserij zal worden betrokken bij het nemen van beslissingen krachtens de Natuurbeschermingswet.

De procedure van de aanwijzing

Het Bosschap bracht naar aanleiding van de in het ontwerp voorziene aanwijzingsprocedure naar voren, dat als belanghebbenden ook organisaties en lichamen als de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en het Bosschap dienen te worden aangemerkt.

Rechtsgevolgen van de aanwijzing

Het is verboden zonder vergunning of in strijd met de in een vergunning gestelde voorwaarden handelingen te verrichten, die het karakter van het beschermd natuurmonument aantasten.

Een vergunning wordt bij aangetekende brief gevraagd bij de Minister, die de ontvangst van de aanvraag bevestigt en gelijktijdig een afschrift van het verzoek zendt aan Gedeputeerde Staten en Burgemeester en Wethouders, die binnen 2 maanden hun oordeel kunnen geven. De Minister beslist binnen 3 maanden; hij kan deze termijn echter met 3 maanden verlengen.

Zou verlening van de gevraagde vergunning leiden tot ernstige aantasting van een beschermd natuurmonument, en weigering een algemeen belang schaden, dan beslist de Minister eerst na de Natuurbeschermingsraad en de Vaste Commissie te hebben gehoord. In dat geval kan de termijn waarbinnen beslist moet worden andermaal met 3 maanden worden verlengd. Wordt binnen de gestelde termijn niet beslist, dan wordt de vergunning geacht te zijn verleend.

Het Bosschap wees er in zijn request op, dat de definitieve beslissing op een vergunning-aanvraag zo lang op zich kan laten wachten, dat de noodzakelijke flexibiliteit van de bedrijfsvoering ernstig wordt belemmerd. Derhalve drong het Bosschap aan op een regeling analoog aan die van de meldingsplicht ten aanzien van de voorgenomen velling in de Boswet.

Het Bosschap was voorts van oordeel, dat uit de huidige redactie van art. 12, lid 1 en 2 niet is op te maken voor welke handelingen wel en voor welke handelingen geen vergunning nodig is. Zekerheid op dit punt is dringend gewenst, omdat handelingen in strijd met art. 12, lid 1 ingevolge art. 25, lid 4 worden aangemerkt als strafbare feiten. Uit een oogpunt van rechtszekerheid is het noodzakelijk, dat duidelijk vast staat welke handelingen als strafbare feiten worden aangemerkt. Het Bosschap bepleitte derhalve, dat de beschikking waarbij een natuurmonument tot beschermd natuurmonument wordt aangewezen, een uitputtende opsomming van handelingen als bedoeld in art. 12, lid 1 en 2 moet bevatten.

Schadevergoeding

In art. 13, lid 5 van het ontwerp is bepaald, dat aan de belanghebbende die door weigering van een vergunning of door aan een vergunning gebonden voorwaarden schade lijdt, welke redelijkerwijze niet of niet geheel te zijner laste behoort te blijven, door de Minister op zijn verzoek, een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding wordt toegekend. Een bepaling, krachtens welke de eigenaar vergoeding kan krijgen van de schade, die het gevolg is van het feit, dat zijn bezit enkel en alleen door de aanwijzing tot beschermd natuurmonument in waarde is gedaald, wordt in het ontwerp node gemist. Het Bosschap verzocht met klem om opnemings in de wet van een dergelijke schadevergoedings-regeling.

Beroepsregeling

Art. 14 van het ontwerp opent de mogelijkheid van de vaststelling van een beheersplan voor een tot beschermd natuurmonument aangewezen terrein, door de Minister in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, de Natuurbeschermingsraad gehoord. De vaststelling van een beheersplan kan van groot praktisch nut zijn, omdat voor de daarin voorziene handelingen geen vergunning is vereist. Het Bosschap betoogde in zijn request, dat de vereiste overeenstemming in vele gevallen niet zal kunnen worden bereikt, omdat de Minister niet de bevoegdheid heeft een zekere schadeloosstelling voor de schade, die uit de vaststelling van een beheersplan kan voortvloeien, in het vooruitzicht te stellen. Op zuiver praktische gronden bepleitte het Bosschap in art. 14 aan de Minister die bevoegdheid te verlenen.

Beroepsregeling

Het Bosschap vestigde er de aandacht op, dat de in art. 18 voorziene beroepsregeling niet de mogelijkheid opent om in beroep te gaan, indien de Minister niet tot intrekking van een aanwijzing als beschermd natuurmonument wil overgaan.

Bevoegdheid van de lagere organen

Ingevolge art. 32 van het ontwerp behouden de provincies en de gemeenten verordenende bevoegdheid op het gebied van de natuurbescherming, terwijl bestaande verordeningen van kracht blijven, voor zover zij niet in strijd zijn met de bij of krachtens de wet gegeven voorschriften. Aansluitend aan het bepleite met betrekking tot de natuurbescherming uit een oogpunt van natuurschoon, voor zover dit wordt gevormd door bossen en andere houtopstanden, drong het Bosschap er op aan, dat de andere openbare lichamen te dien aanzien geen verordenende bevoegdheid dienen te bezitten. De regeling van dit aspect der natuurbescherming is immers — ook waar het de bevoegdheid der andere openbare lichamen betreft — uitputtend geregeld in de Boswet.

Voor zover de andere openbare lichamen verordenende bevoegdheid behouden op het gebied van de natuurbescherming, diende naar de mening van het Bosschap, evenals in de Boswet, te worden vastgelegd, dat tegen een krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening gegeven beslissing aan belanghebbenden beroep op de Kroon openstaat. Bovendien dient een schadevergoedingsregeling te worden opgenomen.

In het Voorlopig Verslag betreffende de Natuurbeschermingswet dat op 17 mei 1963 verscheen waren de meeste van de door het Bosschap naar voren gebrachte ideeën opgenomen. Het Bosschap wacht de verdere behandeling, die tijdens de verslagperiode niet meer plaatsvond, met belangstelling af.

C. Omzetting van hakhout in opgaand bos

Op de Rijksbegroting betreffende het Ministerie van Landbouw en Visserij komt sedert 1955 onder de uitgaven van het Staatsbosbeheer een post voor: „Bijdragen in de kosten voor omzetting van hakhout in opgaand bos”. Werd deze post aanvankelijk opgenomen ter stimulering van de omzetting van hooftgelegen hakhout in opgaand bos, reeds in 1956 werd deze uitgebreid tot alle hakhout, dus met inbegrip van het laaggelegen hakhout, echter met uitzondering van de grienden. Door middel van een daartoe bestemd formulier kan het subsidie bij de Directeur van het Staatsbosbeheer worden aangevraagd door iedere eigenaar of gebruiksgerechtigde van hakhout, indien hij dit hakhout wenst om te zetten in produktief bos met houtsoorten, die, vanuit algemeen-economisch oogpunt bezien, waarde bezitten. Het subsidie wordt verleend in de vorm van een vast bedrag per ha en wel:

f 500,— per ha, indien het hakhout wordt omgezet in opgaand naaldhoutbos door middel van planten of zaaien tussen de hakhoutstobben;

f 100,— per ha, indien het hakhout wordt omgezet in opgaand eikenbos door het op enen zetten van het lot met behoud van een voldoende aantal van de beste telgen om deze te laten doorgroeien;

f 250,— per ha, indien het hakhout wordt omgezet in opgaand populierbos door middel van planten tussen de hakhoutstobben;

f 250,— per ha, indien het hakhout wordt omgezet in opgaand populieren- en/of wilgenbos door middel van inplanten.

In bijzondere gevallen, b.v. indien het hakhout moet worden gerooid, kunnen deze bedragen worden verhoogd tot maximaal de helft van een door het Staatsbosbeheer goedgekeurde begroting en tot een subsidiebedrag van f 2.000,— per ha.

Aan het toekennen dezer subsidies zijn verscheidene voorwaarden verbonden, bij niet-nakoming waarvan een reeds toegezegde subsidie kan worden ingetrokken.

In de verslagperiode werden de volgende bedragen voor dit doel uitgetrokken:

1962	f 100.000,—
1963	f 100.000,—

In de begroting voor het jaar 1964 is eveneens een bedrag van f 100.000,— opgenomen.

X. METEN VAN HOUT

Op grond van de bepalingen van het verdrag van Rome kan een land als Nederland dat lid is van de E.E.G. niet zonder meer gevolg geven aan de aanbeveling van het C.E.A.-congres van 1961, de door de C.E.A. (Confédération Européenne de l'Agriculture) opgestelde richtlijnen voor de sortering van Europees rondhout in te voeren. Dit kan alleen geschieden in E.E.G.-verband.

De E.E.G. nam voor het tot stand komen van een uniforme rondhout-sortering in 1962 zelf het initiatief door voor dit doel een werkgroep „rondhoutsortering” in het leven te roepen, die als sub-groep is ondergebracht bij de werkgroep „boswetgeving”.

Onder leiding van de heren Graeber (D. jurist) en Le Chatelier (F. bosbouwer, die in dienst is van de E.E.G.) werd in 1962 eenmaal en in 1963 driemaal vergaderd. De Nederlandse delegatie bestond uit een stafmedewerker van het Staatsbosbeheer, thans Ir. D. Sikkel, als hoofd en Dr. J. van Soest als deskundige.

De werkgroep van de E.E.G. koos de richtlijnen van de C.E.A. als uitgangspunt voor de besprekingen, doch deze werden op verschillende onderdelen gewijzigd. Door de grote verschillen in wijze van meten tussen de 6 landen, deels als gevolg van andere verkoop- en exploitatiemethoden, deels ten gevolge van historische gebruiken, moet een grote afstand tussen Frankrijk en België enerzijds en Duitsland en Luxemburg anderzijds worden overbrugd. Het overleg leidde tot dusver tot een systeem, dat overwegend aansluit op de meet- en sorteringsgewoonten van Duitsland, Luxemburg en Nederland (dat veel overeenkomst vertoont met andere C.E.A.-landen als Zwitserland en Oostenrijk), waarbij echter van Franse, Belgische en ook Italiaanse zijde alle voorbehoud werd gemaakt voor goedkeuring in eigen land. Het ontwerp was aan het einde van de verslagperiode zover gevorderd dat de delegaties ruggespraak konden houden met de belanghebbenden in hun land.

Als voornaamste kenmerken van het ontwerp kunnen worden genoemd: een weinig gedetailleerd sorteringsschema, dat nauw aansluit op de Nederlandse richtlijnen van het Bosschap, met de mogelijkheid van verdere perfectionering door de leden-landen voor binnenlands handelsverkeer. Voorts is het voorschrift slechts in zoverre bindend gedacht, dat het niet zal worden verboden, rondhout ongesorteerd te verkopen, doch dat alleen het gesorteerd verkopen in overeenstemming met de richtlijnen moet zijn.

XI. RATIONALISATIE

Onder auspiciën van de Commissie Onderzoek Rationalisatie Bosbouw van het Bosbouwproefstation werden gedurende de verslagperiode weer belangrijke onderzoeken verricht. Zo konden de „Minutentabellen 1962 voor het vellingswerk van douglas” worden voltooid en gepubliceerd, terwijl voorts werden opgesteld:

1. minutentabellen voor het vellingswerk van groveden, uitgevoerd met de motorzaag. Deze tabellen werden echter nog niet gepubliceerd, aangezien het gebruikelijke overleg met de bedrijfsgenoten nog niet had plaatsgevonden;
2. minutentabellen voor het vellingswerk van Oostenrijkse en Corsicaanse den (tot diameter-borsthoogte 17 cm, éénmanswerk);
3. een toeslagtabel op de minutentabellen vellingswerk voor die gevallen, waarin de stobben direct na het zagen worden behandeld met creosoot ter bestrijding van *Fomes Annosus*.

Naast de activiteiten op het gebied van de Minutentabellen, werden een aantal vergelijkende onderzoeken ingesteld. Genoemd dienen te worden:

- a. Het vergelijkend onderzoek vellingswerk motorzaag-handzaag. Dit onderzoek leidde tot de volgende conclusies:
 - Voor het vellen van naaldhout met de motorzaag — ook in dunningen — kan in het algemeen de methode van het éénmanswerk worden aanbevolen.
 - De arbeidsproductiviteit bij vellingswerk in een tweemansploeg is groter dan bij vellingswerk in een drie- of viermansploeg. Dit geldt ook wanneer de arbeidsorganisatie van dergelijke ploegen goed is. Een voordeel van de tweemansploeg is voorts, dat de motorzager afwisselend zaagt en andere werkzaamheden verricht, dit in verband met de zwaarte van de arbeid, de trillingen en het lawaai. Een voordeel van grote ploegen wordt echter gevormd door de lagere machinekosten.
 - Gebruik van een motorzaag in éénmanswerk bij een tweemansploeg leidt bij vellingswerk van groveden tot tijdsbesparing t.o.v. het gebruik van een handzaag, voorzover het betreft bomen met een borsthoogte-diameter van 15 en meer cm.
- b. Vergelijkend onderzoek snoeien met motorzaag en bijl.
- c. Vergelijkend onderzoek planten van douglas en groveden met bosploeg, plantmachine en in handkracht. Dit onderzoek had tot doel te verifiëren, dat deze methoden geen belangrijk verschil in slagingspercentage opleveren.
- d. Vergelijkend onderzoek betreffende houtkap, houtuitsleep en houttransport. Gedurende de verslagperiode werden terzake een aantal vergelijkende onderzoeken met tijdstudies uitgevoerd.

Voorts stond het arbeidsfysiologisch onderzoek in de belangstelling. Een tweetal onderzoekingen werd aan de orde gesteld: te weten een arbeidsfysiologisch onderzoek „planten in handkracht — planten met plantmachine” en „vellen met handzaag — vellen met motorzaag”.

In dit kader verdient voorts het symposium „Lawaai en lawaaibestrijding bij motorzagen”, dat op 29 mei 1962 te Wageningen werd gehouden, vermelding. Deze bijeenkomst, belegd na een initiatief van H. R. Baron van Heeckeren van Kell, had tot doel, de schadelijke invloed van het geluid van motorzagen op de gehoororganen van met de motorzaag werkende arbeiders in het licht te stellen en de huidige mogelijkheden tot geluiddemping te bezien.

Aan het symposium werd deelgenomen door vertegenwoordigers uit diverse landen, waaronder enkele leden van de werkgroep „Ergonomics” van sectie 32 van de International Union of Forest Research Organizations (I.U.F.R.O.). Gesteld werd, dat alle beschikbare motorzagen lawaai veroorzaken dat boven het gehoorbeschadigingscriterium uitgaat, zodat bij de werkers met motorzagen ernstige gehoorbeschadigingen moeten worden gevreesd. Derhalve werd onderzoek op het gebied van lawaai en lawaaibestrijding dringend nodig geacht. Voorts zouden eventueel wettelijke maatregelen moeten worden bepleit. Zolang echter het door motorzagen voortgebrachte geluid boven de toelaatbare grens ligt, zou het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen verplicht moeten worden gesteld. Oordopjes zijn eenvoudig, relatief goedkoop en effectief. De vierde veiligheidsplaat van het Boschap, die tegen het einde van de verslagperiode verscheen, vestigde de aandacht op het lawaai van motorzagen en op de noodzaak van gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen.

XII. VEILIGHEID IN DE BOSBOUW

a. Ongevalseenquête in de bosbouw

De resultaten van de in 1961 voor de eerste maal ingestelde ongevalsenquête in de bosbouw werden in de loop van 1962 met medewerking van het Staatsbosbeheer in een rapport „Bedrijfsongevallen in de Nederlandse bosbouw gedurende het jaar 1961” samengevat. De enquête waaraan door een 20-tal bosbouwondernemingen medewerking werd verleend, werd ook tijdens deze verslagperiode voortgezet, omdat alleen op die manier het toevalselement kan worden geëlimineerd. Slechts uit gegevens, verkregen over een reeks van jaren, kunnen meer verantwoordende conclusies worden getrokken. Het rapport over het jaar 1962 kwam, tengevolge van ziekte van de opsteller, niet meer in 1963 gereed. Het verscheen medio februari 1964. Het rapport over 1963 zal pas in de loop van 1964 verschijnen. De resultaten van de reeds verschenen rapporten werden door de commissie bosbouwveiligheid gebruikt om richting te geven aan haar activiteiten.

Uit de enquête-gegevens bleek, dat het beroep van bosarbeider bijzonder gevaarlijk is. Rond 26 % van alle ongevallen werd veroorzaakt door

de bijl. De meeste arbeidsdagen bleken verloren te gaan tengevolge van opgelopen verwondingen aan benen en voeten. Voorts kwam vast te staan, dat de meeste ongevallen plaatsvonden tijdens het vellingswerk. Dit neemt niet weg, dat sommige andere bosbouwwerkzaamheden gevaarlijker bleken te zijn. De directe kosten van een ongeval werden voor 1961 berekend op f 232,— per geval en f 19,— per verloren arbeidsdag (exclusief sociale lasten). De resultaten van de enquêtes rechtvaardigden alleszins, dat grote aandacht aan de veiligheid bij het verrichten van bosarbeid wordt besteed.

b. Handleidingen en artikelen

Nadat de wenselijkheid van de opstelling van handleidingen reeds tijdens de vorige verslagperiode was komen vast te staan, droeg de commissie zorg voor het verschijnen van de handleiding „Gebruik van handlieren”, terwijl zij medewerking verleende aan de publicatie P no. 64 van de Arbeidsinspectie „Aanwijzingen voor het veilig werken met de motorkettingzaag”. Voorts was op verzoek van de commissie het maartnummer van het Nederlands Bosbouw Tijdschrift geheel gewijd aan de bosbouwveiligheid. Aan het einde van de verslagperiode was een handleiding voor de beveiliging van cirkelzaagmachines in voorbereiding.

c. Uitgifte van veiligheidsplaten

De uitgifte van veiligheidsplaten met bijbehorende instructiefolders, waarmede tijdens de vorige verslagperiode een begin werd gemaakt in samenwerking met het Veiligheidsinstituut, werd voortgezet, zij het dat door technische oorzaken enige vertraging optrad. In 1962 zag de plaat „Ga niet voor de bijl, snoei veilig” het licht, terwijl einde 1963 een plaat verscheen „Lawaai!!! Vraag oorbeschermers”, die de aandacht vestigde op het gevaar van lawaai voor de gehoororganen. Deze platen werden verspreid in een oplage van rond 600 exemplaren. Bij iedere plaat werden 3 instructiefolders geleverd.

d. Bosbouwveiligheids-expositie

Na rijp beraad kwam de commissie bosbouwveiligheid tot de conclusie, dat het opzetten van een mobiele expositie met betrekking tot de veiligheid in de bosbouw gewenst was. Aangezien zij van mening was, dat een dergelijke expositie bij de Stichting Bosbouw Praktijk Onderwijs te Arnhem diende te worden ondergebracht, werd daaromtrent in het tweede halfjaar van 1963 nader contact opgenomen met de Stichting B.P.O. Aan het einde van de verslagperiode was nog geen definitieve beslissing genomen.

e. Veiligheidslaarzen

De proefnemingen met veiligheidslaarzen, die gedurende de verslagperiode werden uitgevoerd, hadden nog niet tot gevolg, dat een laars kon worden ontwikkeld, die aan alle te stellen eisen voldeed.

XIII. BOSBOUWVOORLICHTING

A. Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad

De op 1 juli 1962 in werking getreden Boswet bevat een afdeling bestaande uit één artikel (artikel 12), waarin de wettelijke status van de Bosbouwvoorlichtingsraad is geregeld. De taak van de Bosbouwvoorlichtingsraad bestaat erin, desgevraagd of eigener beweging de Minister van Landbouw en Visserij van advies te dienen in voorlichtingszaken betreffende de bosbouw en de houtteelt. De voorzitter, de leden en de adviserende leden van de raad worden benoemd door de Minister van Landbouw en Visserij, die tevens de organisaties en instellingen aanwijst, die een voordracht mogen indienen voor benoeming van tenminste de helft van het aantal leden van de raad.

Op 26 april 1962 adviseerde het Bosschap de Minister eigener beweging inzake de door hem aan te wijzen organisaties en instellingen, werkzaam op het gebied van de bosbouw en de houtteelt, die een voordracht zouden mogen indienen. Wijzende op de samenstelling van de Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad waarin 4 leden waren benoemd uit de kring van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en 3 uit de kring van de drie Landarbeidersbonden, stelde het Bosschap, dat het tot de conclusie was gekomen, dat er — wat de vrije organisaties betreft — geen aanleiding bestond om verandering te brengen in de wijze van samenstelling, zoals die is gevolgd bij de Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad. Wel staat het Bosschap op het standpunt, dat het wenselijk is, dat de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren in de gelegenheid diende te worden gesteld 6 leden voor benoeming voor te dragen. Een voordracht van 6 leden zou het de Vereniging van Boseigenaren mogelijk maken terzake van de samenstelling van de delegatie niet alleen overleg te plegen met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij, zoals thans reeds geschiedt doch ook met de Vereniging van Rentmeesters en de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging. De drie Landarbeidersbonden zouden in de gelegenheid moeten worden gesteld ieder één lid voor benoeming voor te dragen, terwijl de secretaris van het Bosschap tot adviserend lid zou moeten worden benoemd.

De Minister ging gedurende de verslagperiode echter nog niet tot bedoelde aanwijzing over. Aan het einde van de verslagperiode bestond de Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad derhalve nog, terwijl ook in de samenstelling geen wijziging kwam.

De op handen zijnde vervanging van de Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad door de Bosbouwvoorlichtingsraad had tot gevolg, dat de voorlopige raad gedurende de verslagperiode weinig aan gelegenheden kon entameren.

B. Boomfeestdagen

De viering van de boomfeestdag, die ieder jaar plaatsvindt op initiatief van het Landelijke Comité voor de organisatie van Boomfeestdagen in

Nederland, was zowel in 1962 als in 1963 een succes. De deelname aan deze jaarlijks terugkerende manifestatie groeide nog steeds. Werd in 1962 deelgenomen door 12.000 schoolkinderen uit 50 gemeenten, in 1963 was dit aantal gestegen tot 15.000 schoolkinderen uit 60 gemeenten.

XIV. BOSBRANDWEER

A. Algemeen

De jaren 1962 en 1963 waren gunstig voor de bosbrandweer, omdat in beide jaren het aantal branden gering was. De campagnes ter voorkoming van bos-, heide- en duinbranden werden echter onverminderd voortgezet. Dank zij het betrekkelijk geringe aantal branden, waren de regionale bosbrandweerorganisaties in staat hun reserves op te voeren. Hoe noodzakelijk dit is, wordt maar al te duidelijk als men terugdenkt aan het jaar 1959 toen enorme branden het natuurschoon teisterden, hetgeen tot gevolg had dat de financiële reserves vrijwel ineens uitgeput raakten.

De Rijksbijdrage die in 1960 weer tot f 20.000,— per jaar werd verhoogd, bleef zowel in 1962 als in 1963 op dit peil.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal bos- en heidebranden gedurende de jaren 1955 t/m 1963 onder vermelding van de verbrande oppervlakte en de schade. Deze gegevens werden welwillend door het Staatsbosbeheer beschikbaar gesteld.

jaar	aantal branden	verbrande opp. bos	heide	in ha totaal	schade in f
1955	177	87	456	543	64.100,—
1956	460	198	611	809	136.525,—
1957	361	108	760	868	56.609,—
1958	174	71	154	225	29.466,—
1959	840	895	2690	3585	836.053,—
1960	391	139	803	942	130.448,—
1961	51	9	67	76	7.945,—
1962	304	61	207	268	74.971,—
1963	286	143	470	613	391.730,—

Voorts volgt hier een overzicht van het aantal branden in 1962 en 1963 gesplitst naar de oorzaken.

Veroorzaakt door:	Aantal branden	
	1962	1963
onvoorzichtigheid	108	106
opzet	35	32
diverse oorzaken	13	5
onbekende oorzaken	148	143

B. De commissie en de werkcommissie bosbrandweer

De commissie bosbrandweer van het Boschap, die een belangrijke coördinerende taak heeft, vergaderde zowel in 1962 als in 1963 éénmaal. terwijl de werkcommissie, waarbinnen lopende zaken de bosbrandweer betreffende worden besproken, in 1962 tweemaal en in 1963 eveneens tweemaal bijeenkwam. Het was verheugend, dat zich in deze verslagperiode de positieve resultaten manifesteerden van de activiteiten van de werkcommissie ten aanzien van de bosbrandweerkring in Bladel. De werkcommissie kwam, na het optreden van enkele branden langs spoorbanen op de Veluwe, tot de conclusie, dat ook het moderne spoorwegmaterieel nog branden kan veroorzaken. Zij besloot derhalve de Nederlandse Spoorwegen opnieuw te verzoeken de bijdrage ten behoeve van de bosbrandweer in Nederland voor het jaar 1964 te verhogen.

C. De commissie voorlichting en propaganda bosbrandweer

De commissie voorlichting en propaganda bosbrandweer ontplooidte gedurende de verslagperiode grote activiteit. De verspreiding van waarschuwingsborden werd op uitgebreide schaal voortgezet, terwijl ook de poststempelvlagreclame van de P.T.T. in beide verslagjaren, plaatsvond. Voorts nam de commissie het besluit om in de jaren, dat de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij geen affiche verspreidt, de uitgifte van een waarschuwingsaffiche te verzorgen. De eerste affiche „Geen vuur in bos en hei” werd in 1962 door de commissie verspreid in een oplage van ruim 5.000 exemplaren over V.V.V.-kantoren, Horeca-bedrijven, kampeerbedrijven, jeugdherbergen en dergelijke, in bosrijke streken. In 1963 nam de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij de uitgifte weer voor haar rekening.

Er werd bovendien deelgenomen aan enkele tentoonstellingen, te weten aan de „Hiswa-Goedkamp” tentoonstelling te Amsterdam, aan de Manifestatie „3 x A” te Enschede en aan de tentoonstelling die werd georganiseerd in het kader van de herdenking van het feit dat Hardenberg 600 jaar geleden stadsrechten verkreeg.

Een belangrijke activiteit in 1963 was de voorbereiding van een persconferentie van de commissie bosbrandweer op 2 april 1963, alwaar de aandacht van de pers werd gevestigd op het grote bos- en heidebrandgevaar, met name in het voorjaar. Het strekte tot voldoening dat van de zijde van de pers veel belangstelling bestond, zodat in vele bladen een oproep tot het betrachten van grote voorzichtigheid met vuur in bos en heide werd opgenomen.

Tenslotte zij nog vermeld, dat tijdens de verslagperiode de plannen om te komen tot het doen vervaardigen van een film steeds concreter vormen aannamen. De Voorlichtingsraad verklaarde zich in beginsel bereid de vervaardiging te financieren.

In 1962 vergaderde de commissie driemaal en in 1963 kwam zij vijfmaal bijeen.

D. De commissie ad hoc verordening bosbrandbestrijding

De commissie had haar taak — de opstelling van een ontwerp-verordening — in 1961 reeds bijna voltooid. Nochtans waren in 1962 nog twee vergaderingen nodig voor de opstelling van een ontwerp-verordening. De daarop gevolgde schriftelijke gedachtenwisseling tussen de commissieleden en het secretariaat leidde ertoe, dat een eerste ontwerp-verordening op 7 maart 1962 door het dagelijks bestuur van het Bos-schap kon worden besproken.

Het dagelijks bestuur achtte het gewenst, dat de commissie enkele artikelen nader zou bezien en dat ten aanzien van de regeling van de mede-aansprakelijkheid van de beheerder overleg zou worden gepleegd met de Juridische Afdeling van het Ministerie van Landbouw en Visserij. Ook contact met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten werd wenselijk geacht. Op 27 april 1962 beraadde de commissie zich nogmaals over het ontwerp; daarbij was mr. A. A. M. van Agt van de Juridische Afdeling van het Ministerie van Landbouw en Visserij aanwezig.

Op 3 mei vond een bespreking plaats tussen vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Bos-schap. Het bestuur van het Bos-schap stelde de verordening op 23 mei 1962 in ontwerp vast. De ontwerp-verordening werd gepubliceerd in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie van 5 juni 1962.

Er dient nog op te worden gewezen, dat op initiatief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op 20 juni 1962 een bespreking plaats vond met gemeentelijke vertegenwoordigers, waaraan ook door vertegenwoordigers van het Bos-schap werd deelgenomen. Op 4 juli 1962 volgde de vaststelling door het bestuur. Vervolgens werd de verordening ter goedkeuring toegezonden aan de Minister van Landbouw en Visserij. De vereiste goedkeuring werd verkregen bij beschikking van 15 oktober 1962 nr. J 1676. De bosbrandverordening Bos-schap werd op 29 oktober 1962 afgekondigd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie en trad met inachtneming van artikel 14 op 30 oktober 1962 in werking.

De Bos-schapsverordening werd aan alle daarvoor in aanmerking komende gemeentebesturen toegezonden, terwijl ook op andere wijze bekendheid werd gegeven aan de verordening. De tekst van de verordening luidt:

BOSBRANDVERORDENING BOSSCHAP 1962

Artikel 1

1. In deze verordening wordt verstaan onder:

- a) brandbaar bos: elke aaneengesloten of vrijwel aaneengesloten opstand, die voor meer dan de helft bestaat uit naaldbhout behorend tot de pinussoorten, dat jonger is dan 30 jaar;
- b) weg: elke strook grond, welke breder is dan 3 meter en geschikt voor de doortocht van brandweervoertuigen;

c) brandweervoertuig: elk door de brandweer bij het blussen van bosbrand gemeenlijk gebruikt vervoermiddel voor personeel, blusstof en materialen;

d) ondernemer: degene, die een bosbouwonderneming drijft, als bedoeld in artikel 2 van het Instellingsbesluit Bosschap.

2. In deze verordening worden vrijwel aaneengesloten oppervlakten als één oppervlakte beschouwd.

Artikel 2

De ondernemer, wiens brandbaar bos een oppervlakte beslaat van meer dan 5 ha, is verplicht te zorgen, dat in of in de onmiddellijke nabijheid van dat bos, op zijn eigen terrein geen naaldhouttakken aanwezig zijn op hopen of rillen, welke hoger zijn dan 1.50 meter.

Artikel 3

1. De ondernemer, wiens brandbaar bos een oppervlakte beslaat van meer dan 35 ha, is verplicht te zorgen dat, voor zover het zijn eigen terrein betreft, zodanig bos over een weg bereikbaar is.

2. De verplichting bedoeld in lid 1 rust ook op de ondernemer, wiens brandbaar bos een oppervlakte beslaat van 35 ha of minder, doch, in brandgevaarlijk opzicht, deel uitmaakt van brandbaar bos met een oppervlakte van meer dan 35 ha.

3. Bovendien is de ondernemer, zowel in het geval bedoeld in lid 1 als in dat bedoeld in lid 2, verplicht te zorgen, dat voor zover het zijn eigen terrein betreft, een weg niet verder verwijderd is dan 300 meter van een mogelijke brandhaard in zijn brandbaar bos.

Artikel 4

De ondernemer is verplicht ervoor te zorgen, dat, indien de in artikel 3 voorgeschreven wegen worden gebezigd voor het verrichten van bosbouwwerkzaamheden of het opslaan van geveld hout te allen tijde een strook van tenminste 3 m breedte op zodanige wijze is vrijgehouden van elk voorwerp, dat de doortocht van brandweervoertuigen zonder noemenswaardig oponthoud is verzekerd.

Artikel 5

De ondernemer is verplicht ervoor te zorgen, dat, indien de in artikel 3 voorgeschreven wegen door hem op enigerlei wijze zijn afgesloten, deze afsluiting zodanig is, dat de brandweer in geval van brand zonder noemenswaardig oponthoud deze wegen kan benutten.

Artikel 6

1. De ondernemer, wiens brandbaar bos een oppervlakte beslaat van meer dan 35 ha en grenst aan een terrein met een aaneengesloten of vrijwel aaneengesloten begroeiing van heide, buntgras of andere licht brandbare gewassen, niet zijnde bos, met een oppervlakte van meer dan

20 ha, is verplicht ervoor te zorgen dat op of langs de grens een strook van ten minste 10 meter breedte wordt vrijgehouden van pinusbos en in redelijke mate van licht brandbare gewassen en materialen.

2. De verplichting bedoeld in lid 1 rust ook op de ondernemer, wiens brandbaar bos een oppervlakte beslaat van 35 ha of minder, doch, in brandgevaarlijk opzicht, deel uitmaakt van brandbaar bos met een oppervlakte van meer dan 35 ha.

3. Het bepaalde in lid 1 en lid 2 blijft buiten toepassing, voor zover de ondernemer, ter voldoening aan het in die leden bepaalde, genoodzaakt zou zijn opstand, die tijdens het in werking treden dezer verordening bestaat, op te ruimen.

Artikel 7

Voor de toepassing van de artikelen 2 tot en met 6 wordt met brandbaar bos gelijk gesteld terrein, waarop na velling van pinusbos pinus-takken liggen, die tengevolge van hun aantal en de staat waarin zij verkeren, in belangrijke mate brandgevaar opleveren voor nabij gelegen brandbaar bos.

Artikel 8

De bepalingen vervat in artikel 3, artikel 5 en artikel 6, lid 1 en lid 2, zijn niet van toepassing indien het voldoen aan de in die artikelen opgelegde verplichtingen redelijkerwijs niet kan worden gevegd.

Artikel 9

De verplichtingen, in deze verordening op de ondernemer gelegd, rusten mede op de natuurlijke of rechtspersoon, die door de ondernemer anders dan bij arbeidsovereenkomst met het beheer van diens terrein is belast.

Artikel 10

De verplichtingen in deze verordening, op de ondernemer gelegd in de artikelen 2 en 4 en voorts de op hem rustende verplichting om de strook als bedoeld in artikel 6 in redelijke mate vrij te houden van licht brandbare materialen, rusten mede op iedere natuurlijke of rechtspersoon, die op het terrein van de ondernemer bosbouwwerkzaamheden doet of laat verrichten, anders dan in het kader van een bosbouwonderneming.

Artikel 11

De verplichtingen bedoeld in de artikelen 9 en 10 rusten niet op de aldaar genoemde natuurlijke of rechtspersonen, indien de ondernemer het hun onmogelijk maakt de verordening na te leven.

Artikel 12

Overtredingen van het bepaalde in artikel 2, artikel 3, lid 1, lid 2 en lid 3, artikel 4, artikel 5 en artikel 6, lid 1 en lid 2, zijn strafbare feiten.

Artikel 13

Deze verordening kan worden aangehaald als Bosbrandverordening Bosschap 1962.

Artikel 14

Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na die der afkondiging in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie, met uitzondering van artikel 12, welk artikel eerst in werking treedt op een nader te bepalen tijdstip, ingevolge een door het bestuur van het Bosschap te nemen besluit, dat zal worden bekendgemaakt in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie.

Een besluit van het bestuur van het Bosschap als bedoeld in artikel 14 van de Verordening, werd tijdens de verslagperiode nog niet genomen, omdat het bestuur van het Bosschap zich op het standpunt stelde, dat aan de eigenaren van brandbaar bos ruimschoots de gelegenheid diende te worden gegeven om de in de verordening voorgeschreven voorzieningen te treffen.

XV. BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN

De vraagstukken op bosbouwgebied, die zich in het kader van de Europese integratie voordoen, worden op E.E.G.-niveau door het College van Directeuren-Generaal van de bosbouw besproken. Van Nederlandse zijde neemt de directeur van het Staatsbosbeheer, die tevens lid is van de werkgroep integratie en andere buitenlandse aangelegenheden van het Bosschap, aan dit overleg deel. Gedurende de verslagperiode kwam het College van Directeuren-Generaal diverse malen bijeen.

Voor de directeur van het Staatsbosbeheer is het van groot belang in de werkgroep integratie een gesprekscentrum te hebben, waar alle ideeën en verlangens van de Nederlandse bosbouw naar voren kunnen worden gebracht. Ten einde de overlegmogelijkheden op nationaal niveau te verruimen werd de werkgroep tijdens de verslagperiode uitgebreid.

Het overleg binnen de werkgroep wint nog aan betekenis nu de directeur van het Staatsbosbeheer tevens volledig op de hoogte is van hetgeen zich afspeelt in de Europese Bosbouw Commissie van de Voedsel en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties.

Op E.E.G.-niveau werd tijdens de verslagperiode gewerkt aan de samenstelling van een verslag over de coördinatie van het bosbouwbeleid binnen de gemeenschap. Het verslag waarvan de opstelling was opgedragen aan de heer Le Chatelier, functionaris bij de E.E.G., kwam tijdens de verslagperiode nog niet gereed. Wel werd het concept-verslag nog aan het College van Directeuren-Generaal ter toetsing aangeboden. De pogingen om te komen tot een harmonisatie van de bos- en houtstatistieken van de E.E.G.-landen, waartoe in 1961 in beginsel was besloten, werden tijdens de verslagperiode voortgezet.

De werkgroep integratie bleef volledig op de hoogte van de ontwikke-

ling in de bosbouw op internationaal gebied en hield zich meer uitgebreid bezig met de volgende onderwerpen.

A. Reglementering van de bosbouwzaden en -plantsoenen

Door de Europese Commissie werd een ontwerp-richtlijn betreffende het verhandelen van teeltmateriaal van bosbouwgewassen opgesteld. Dit ontwerp werd in de werkgroep uitvoerig besproken. Dit leidde ertoe, dat ten aanzien van enkele technische aspecten nader overleg plaatsvond tussen de Nederlandse vertegenwoordigers bij de E.E.G.-onderhandelingen en de heer ir. J. F. Woltersen, directeur van het Bosbouwproefstation, ten einde zekerheid te hebben, dat de in de ontwerp-richtlijn vervatte regeling niet tot onnodige beperkingen zal leiden.

De ontwerp-richtlijn maakte tevens onderwerp van bespreking uit in de landelijke contact-groep, die mede op initiatief van de werkgroep integratie van het Boschap werd ingesteld. In een dergelijke contact-groep kunnen de Nederlandse vertegenwoordigers, die deelnemen aan de onderhandelingen op E.E.G.-niveau met belanghebbenden op nationaal niveau van gedachten wisselen.

Ten aanzien van de ontwerp-richtlijn kan worden opgemerkt, dat deze een regeling inhoudt van de controle van zaden en plantsoenen. Het is voor Nederland als uitvoerland van kwekerijprodukten van groot belang, dat de ontwerp-richtlijn uitgaat van de plaats van herkomst van het zaad en niet van de plaats van de kwekerij. Een en ander betekent, dat teeltmateriaal niet kan worden geweerd op grond van het motief, dat de kwekerij zich op een plaats bevindt, die men onwelgevallig acht. Slechts de plaats van herkomst van het zaad, waaruit het teeltmateriaal is voortgekomen kan een reden zijn.

B. Versnelling van de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten

Ook de versnelling van de regeling van de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten in E.E.G.-verband, eiste de aandacht van de werkgroep.

Op 25 oktober 1961 werd door de Raad van Ministers een algemeen programma opgesteld ten aanzien van de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten op bosbouwgebied. Bij normale ontwikkeling zou invoering moeten geschieden tussen 1 januari 1968 en 31 december 1969. Omdat men trachtte tot een versnelling te komen, diende de Europese Commissie de Raad van Ministers terzake te adviseren. Op E.E.G.-niveau werd een werkgroep gevormd — daarin heeft ook Nederland zitting — om deze aangelegenheid te bestuderen. Van Nederlandse zijde toonde men zich voorstander van een versnelling ten aanzien van het vrij verrichten van diensten, terwijl men niet voelde voor versnelde invoering van de mogelijkheid van vrije vestiging. Aan het einde van de verslagperiode was terzake nog geen definitieve beslissing genomen.

XVI. FINANCIËEL OVERZICHT

Rekeningen 1962 en 1963

Inkomsten	1962	1963
I Uit het saldo van vorige kalenderjaren	f 17.628,86	f 22.520,58
II Heffingen	„ 201.030,66	„ 206.900,32
III Diensten aan derden (bosbrandweer en commissie inlands hout)	„ 5.700,—	„ 6.000,—
IV Commissie Inlands Hout (bijdrage kosten L.E.I.)	„ 3.000,—	„ 3.000,—
V Overige inkomsten	„ 11.063,25	„ 9.633,28
	<u>f 238.422,77</u>	<u>f 248.054,18</u>
 Uitgaven		
I Vergaderkosten bestuur en commissies, inclusief vergoedingen voorzitter Bosschap en tot 1 mei 1962 vergoeding voorzitter hoofdafdeling sociale zaken	f 14.913,04	f 13.916,50
II Personeelsuitgaven, inclusief kosten sociale voorzieningen en reis- en verblijfkosten	„ 101.942,87	„ 110.615,52
III Huisvestings- en bureaunkosten	„ 20.062,68	„ 18.751,95
IV Rente- en bankkosten	„ 2.606,—	„ 2.443,77
V Aflossing volgens annuïteitsstelsel	„ 3.988,24	„ 4.137,23
VI Diensten door derden w.o. accountantskosten	„ 3.500,—	„ 2.750,—
VII Subsidies en bijdragen:		
Bosbouwproefstation T.N.O.	„ 18.000,—	„ 26.000,—
Comm. Rationalisatie v.h. Bosbouwproefstation	„ 10.000,—	„ 10.000,—
Stichting Verbetering Houtopstanden	„ 8.000,—	„ —,—
Ned. Nat. Populierencommissie	„ 1.000,—	„ 1.000,—
I.T.B.O.N.	„ 4.500,—	„ 4.500,—
Stichting Bodemkartering	„ 2.000,—	„ 2.000,—
Sociaal-Economische Raad	„ 1.855,50	„ 2.016,—
Bijdrage Landelijk Comité voor de organisatie van Boomfeestdagen	„ 250,—	„ 250,—
Rationalisatie	„ 1.000,—	„ 1.000,—
Bosbrandweer	„ 3.000,—	„ 3.000,—
Landbouw Economisch Instituut	„ 15.000,—	„ 18.660,04
Stichting Recreatie	„ 25,—	„ 25,—
Perscentrum	„ 100,—	„ —,—
VIII Uitgaven voor taken voorzover niet in andere rubrieken of andere diensten begrepen:		
1. arbeidersonderzoek L.E.I.	„ 1.887,—	„ —,—
2. commissie inlands hout	„ 21.909,59	„ 24.248,74
IX Onvoorzien	„ 2.882,85	„ 2.739,43
	<u>f 238.422,77</u>	<u>f 248.054,18</u>

Activa

Balansen per 31 december 1962 en 1963

Passiva

		1962	1963			1962	1963
Gebouw		62.899,75	60.099,41	Geldleningen Nederlandse Waterschapsbank		65.618,22	61.480,99
Meubilair		2.731,65	1.394,74	Diverse schulden en nog te betalen loonbe-			
Geldmiddelen:				lastig en premie Algemene Ouderdoms-			
	1962 1963			wet		25.177,44	26.276,29
kas	f 342,55 f 353,02			Economisch Onderzoek (L.E.I.)		2.404,74	3.800,—
giro	„ 485,09 „ 6.501,41			Reserve onderhoud gebouw		830,—	1.080,—
waterschaps-				Reserve aanschaf auto		856,57	1.856,57
bank	„ 9.253,08 „ 6.828,89			Reserve		159.026,26	136.505,68
nutsspaarbank	„ 50.000,— „ 46.959,47	60.080,72	60.642,79	Saldo bosbrandweer 1961	f 14,04		
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde				Saldo bosbrandweer 1962	„ 53,35	67,39	
kosten		23.079,44	19.083,63	Saldo bosbrandweer 1962	„ 53,35		
Belegde reserve		105.189,08	90.316,89	Saldo bosbrandweer 1963	„ 484,58		537,93
		253.980,62	231.537,46			253.980,62	231.537,46

Bosbrandweer

Inkomsten	1962	1963	Uitgaven	1962	1963
1. Ministerie van Landbouw en Visserij	20.000,—	20.000,—	1. Utrechtse Bosbrandweer Vereniging	780,—	875,—
2. Ned. Spoorwegen	100,—	100,—	2. Veluws Bosbrandweer Comité	3.855,—	4.325,—
3. Ned. Buurtvervoer Maatschappij	150,—	150,—	3. Bosbrandweerver. Achterhoek & Liemers	736,—	825,—
4. Onderlinge Gem. Bosbr. Verzekering	250,—	250,—	4. Prov. Overijss. St. v. d. Bosbrandbestrijding	1.906,—	2.140,—
5. Stichting Natuurfonds	2.000,—	2.000,—	5. St. Bosbrandbestr. i.d. 3 Nrd. Prov.	1.906,—	2.140,—
6. Saldo vorige jaren	351,55	14,04	6. Bosbrandweerkring Cranendonck	476,—	535,—
7. Bosschap	3.000,—	3.000,—	7. Bosbrandweerkring Deurne	260,—	290,—
8. Overige inkomsten	—,—	200,—	8. Bosbrandweerkring Het Markizaat	216,—	245,—
			9. Bosbrandweerkring Ravenstein	44,—	50,—
			10. Bosbrandweerkring Zeeland	130,—	145,—
			10a. Bosbrandweerkring Bladel	—,—	535,—
			11. St. Bosbrandbestrijding in Limb.	1.516,—	1.700,—
			12. St. Bosbrandweer Nijmegen e.o.	175,—	195,—
			13. Nader te verdelen subsidie	6.300,—	3.000,—
			14. Voorlichting en Propaganda	3.784,90	4.288,89
			15. Vacatiegelden commissie en werkcommissie	610,70	892,50
			16. Diversen	102,60	48,07
			17. Voordelige saldi 1962 en 1963	53,35	484,58
			18. Administratiekosten Bosschap	3.000,—	3.000,—
	25.851,55	25.714,04		25.851,55	25.714,04

Bureau Commissie Inlands Hout

Inkomsten	1962	1963	Uitgaven	1962	1963
1. Bosschap	21.909,59	24.248,74	I Personeelsuitgaven en reis- en verblijfkosten	23.836,47	27.875,31
2. Alg. Ver. Inlands Hout	10.954,80	12.124,37	II Huisvestings- en bureaunkosten	4.983,46	5.116,45
			III Diensten voor en door derden	3.800,—	3.000,—
			IV Voorlichting	—,—	356,25
			V Onvoorziene uitgaven	244,46	25,10
	32.864,39	36.373,11		32.864,39	36.373,11

XVII. SAMENSTELLING BESTUUR, DAGELIJKS BESTUUR, HOOFDAFDELING SOCIALE ZAKEN, COMMISSIES E.D.

A. Bestuur

Op 14 mei 1962 eindigde de 4e zittingsperiode van het bestuur van het Bosschap.

Krachtens het bepaalde in het K.B. van 4 april 1960 (Ned. Stcrt. van 8 april 1960, nr. 70) bestaat het bestuur uit 14 leden. De volgende organisaties van ondernemers en werknemers zijn aangewezen tot het benoemen van het achter hun naam vermelde aantal bestuursleden van het Bosschap voor de zittingsperiode van 15 mei 1962 tot en met 14 mei 1964:

- a. organisaties van ondernemers:
 - Nederlandse Vereniging van Boseigenaren 6 leden
- b. organisaties van werknemers:
 - Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond 2 leden
 - Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond 2 leden
 - Nederlandse Katholieke Bond van werknemers in de agrarische bedrijfstakken „St. Deusdedit” 2 leden
 - de drie werknemers organisaties gezamenlijk 1 lid.

Door de Minister van Landbouw en Visserij werd voor de door het Rijk gedreven bosbouwondernemingen, de directeur van het Staatsbosbeheer tot bestuurslid benoemd voor de zittingsperiode 15 mei 1962 tot en met 14 mei 1964.

Aan ondernemerszijde werd de heer J. M. H. F. J. Baron de Weichs de Wenne, plaatsvervangend bestuurslid voor de heer mr. J. W. Bax, opgevolgd door de heer C. J. K. van Aalst.

Aan werknemerszijde werd de Nederlandse Katholieke Bond van werknemers in de agrarische bedrijfstakken „St. Deusdedit” in de gelegenheid gesteld drie bestuursleden te benoemen. Het gevolg hiervan was, dat de Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond, die tijdens de afgelopen zittingsperiode drie bestuursleden had mogen benoemen, slechts met twee bestuursleden in het bestuur terugkeerde. De heer S. Boer bestuurslid tot en met 14 mei 1962 werd benoemd tot plaatsvervangend bestuurslid voor de heer B. Doolaard.

De heer I. Vermaas, tijdens de afgelopen periode plaatsvervanger voor de heer Doolaard, werd benoemd tot plaatsvervanger van de heer H. Kikkert. De heren A. Yska en R. van Wensen, respectievelijk plaatsvervangers van de heren Kikkert en Boer, keerden niet in het bestuur terug.

Zoals reeds werd gesteld, mocht de Nederlandse Katholieke Bond van werknemers in de Agrarische Bedrijfstakken „St. Deusdedit” voor de periode 15 mei 1962/14 mei 1964 drie bestuursleden benoemen. Als nieuw lid werd benoemd de heer J. J. M. Sens, terwijl de heer H. C. van de Velden als plaatsvervanger werd aangewezen.

Als plaatsvervanger voor de heer J. Hubbers werd benoemd de heer J. Ros. In juni 1962 volgde de benoeming van de heer H. J. de Haan tot plaatsvervanger van de heer L. Magielse.

Het bestuur benoemde in zijn vergadering van 23 mei 1962 de heer jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan tot voorzitter voor de zittingsperiode 15 mei 1962/14 mei 1964. Deze benoeming werd op 26 juni 1962 door de Staatssecretaris van Algemene Zaken goedgekeurd.

De heer H. van Dijk bedankte in verband met zijn pensionering met ingang van 6 juli 1963 als lid van het bestuur en als plaatsvervangend lid van het dagelijks bestuur van het Bosschap. In het bestuur en het dagelijks bestuur werd de heer van Dijk opgevolgd door zijn plaatsvervanger in het bestuur de heer H. Meijer Hzn., die op zijn beurt als plaatsvervangend lid van het bestuur werd opgevolgd door de heer L. van der Meulen.

De heer ir. H. W. Schenkenberg van Mierop verliet met ingang van 1 november 1963 de dienst van het Staatsbosbeheer. Met ingang van die datum trad de heer Schenkenberg van Mierop ook terug als lid van het bestuur en dagelijks bestuur van het Bosschap. De heer Schenkenberg van Mierop werd opgevolgd door zijn plaatsvervanger ir. A. Stoffels, die tot plaatsvervanger kreeg ir. A. J. Grandjean.

Tot plaatsvervangende voorzitters werden benoemd de heren mr. F. M. A. Haffmans en J. Hubbers.

Op 31 december 1963 was het bestuur van het Bosschap als volgt samengesteld:

jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, 's-Gravenhage,
voorzitter

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren:

- ~~lid~~ : mr. J. W. Bax, Arnhem
- plv.lid: C. J. K. van Aalst, Hoevelaken
- ~~lid~~ : mr. S. P. Baron Bentinck, Soest
- plv.lid: mr. H. C. A. Muijser, Bakel
- ~~lid~~ : ir. M. van Daalen, Hengelo (O.)
- plv.lid: dr. H. van Vloten, Nunspeet
- ~~lid~~ : mr. F. M. A. Haffmans, Helden (L.)
- plv.lid: jhr. drs. M. A. M. G. Bosch van Drakesteijn, Utrecht
- ~~lid~~ : J. H. A. van Heek, 's-Heerenberg
- plv.lid: J. B. G. Tenkink, Winterswijk
- ~~lid~~ : ir. C. Staf, Arnhem
- plv.lid: drs. V. Timmermans, Waalwijk

Ministerie van Landbouw en Visserij:

- ~~lid~~ : ir. A. Stoffels, Utrecht
- plv.lid: ir. A. J. Grandjean, Utrecht

X Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond:

lid : H. J. de Boer, Utrecht
plv.lid: P. Damming, Utrecht
lid : H. Meijer Hzn., Assen
plv.lid: L. van der Meulen, Arnhem

Nederlandse Katholieke Bond van werknemers in de Agrarische Bedrijfstakken „St. Deusdedit”

lid : J. Hubbers, Zwolle
plv.lid: J. Ros, Hoogeveen
lid : L. Magielse, Breda
plv.lid: H. J. de Haan, Dalfsen

Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond:

lid : B. Doolaard, Oosterbeek
plv.lid: S. Boer, Assen
lid : H. Kikkert, Zeist
plv.lid: I. Vermaas, Utrecht

door de drie bonden gezamenlijk:

lid : J. J. M. Sens, Haarlem
plv.lid: H. C. van de Velden, Elst

Ministeriële vertegenwoordigers:

Ministerie van Landbouw en Visserij:

mr. G. J. van Dinter
mej. mr. J. N. Hagen

Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid:

dr. J. Groenendaal
drs. G. J. van Esterik

Ministerie van Economische Zaken:

mr. A. P. P. van Wijchgel
mr. J. A. M. Cornelissens

In 1962 vergaderde het bestuur acht maal. Vijf vergaderingen waren openbaar. In 1963 vonden 6 bestuursvergaderingen plaats, waarvan een viertal openbaar was.

De financiële commissie, belast met de controle van de rekening en verantwoording van het beheer van het dagelijks bestuur over 1961, bestond uit de heren:

ir. M. van Daalen
H. van Dijk
ir. C. Staf

In de financiële commissie belast met de controle van de rekening en verantwoording van het beheer van het dagelijks bestuur over 1962 hadden zitting de heren:

B. Doolaard
H. van Dijk
ir. C. Staf

B. Dagelijks bestuur

Op 31 december 1963 was de samenstelling van het dagelijks bestuur als volgt:

jhr mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, voorzitter

lid : mr. J. W. Bax

plv.lid: J. H. A. van Heek

lid : mr. F. M. A. Haffmans

plv.lid: mr. S. P. Baron Bentinck

lid : ir. A. Stoffels

plv.lid: ir. A. J. Grandjean

lid : H. Kikkert

plv.lid: B. Doolaard

lid : H. J. de Boer

plv.lid: H. Meijer Hzn.

lid : J. Hubbers

plv.lid: L. Magielse

mr. S. J. Halbertsma, secretaris.

Het dagelijks bestuur vergaderde zowel in 1962 als in 1963 acht maal.

C. Secretariaat

Op 31 december 1963 bestond het secretariaat uit de volgende personen:

~~mr. S. J. Halbertsma, secretaris~~

drs. G. J. den Hartog, ~~adjunct-secretaris~~

~~mr. R. Leopold, adjunct-secretaris~~

W. J. P. Russcher, comptabele

H. Thijssen, administratief medewerker

~~Mej. A. M. W. de Jong, secretaresse~~

Mevr. A. Rauws-van der Klis, typiste

J. B. Onderwaater, medewerker voor archief- en stencilwerk

ir. A. G. Gerritsen, directeur bureau commissie inlands hout.

In verband met het huwelijk van mej. C. H. Ernens trad mej. A. M. W. de Jong op 1 september 1962 in dienst als secretaress.

Mr. J. H. Kist verliet na 4 jaren in dienst van het Bosschap te zijn geweest, het Bosschap op 31 oktober 1962 in verband met het aanvaarden van een andere functie. Met ingang van 1 maart 1963 trad mr. R. Leopold als opvolger van mr. J. H. Kist in dienst.

D. Commissie Inlands Hout (Zie hoofdstuk IV, A, 1)

De samenstelling van de commissie inlands hout was aan het einde van de verslagperiode als volgt:

namens de A.V.I.H.:

G. A. van der Burg, plv. voorzitter
J. Derckx
G. Hendriksen
J. B. Nijenhuis
W. Kan, secretaris

namens het Bosschap:

mr. J. W. Bax
J. Hubbers
dr. ir. J. F. van Oosten Slingeland
ir. E. Reinders
ir. J. Th. Overbeek (benoemd 29-1-'64)
mr. S. J. Halbertsma, adv. lid, 2e secretaris
drs. J. van der Valk, adv. lid.

De commissie vergaderde zowel in 1962 als in 1963 viermaal. Tijdens haar laatste vergadering in 1963 nam zij afscheid van haar voorzitter ir. H. W. Schenkenberg van Mierop, die, in verband met zijn pensionering als directeur van het Staatsbosbeheer, uit deze commissie trad.

E. Commissie ad hoc ter bestudering van de winstgevendheid van de bosbouw (Zie Hoofdstuk IV, A, 3)

Deze commissie was per 31 december 1963 als volgt samengesteld:

jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, voorzitter
mr. J. W. Bax
ir. J. W. Hudig
H. Kikkert
ir. C. Staf
ir. A. Stoffels
mr. S. J. Halbertsma, secretaris
drs. G. J. den Hartog, adjunct-secretaris.

F. Hoofdafdeling Sociale Zaken (Zie Hoofdstuk V)

Voorjaar 1962 deelde de voorzitter van de hoofdafdeling sociale zaken, de heer J. M. Baron van Tuyll van Serooskerken, mede, dat hij in verband met drukke werkzaamheden wenste af te treden. Hij bekleedde het voorzitterschap nog tot en met 14 mei 1962, het einde van de zittingsperiode. Ter voorziening in de door het aftreden van de heer J. M. Baron van Tuyll van Serooskerken ontstane vacature benoemde het bestuur van het Bosschap tijdens zijn vergadering van 10 juli 1963 jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan met ingang van 1 juli 1963 tot voorzitter van de hoofdafdeling sociale zaken.

Op 31 december 1963 was de samenstelling van de hoofdafdeling sociale zaken als volgt:

 jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, 's-Gravenhage,
 voorzitter

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren:

lid : mr. J. W. Bax, Arnhem

plv.lid: J. B. G. Tenkink, Winterswijk

lid : G. Louppen, Arnhem

plv.lid: ir. G. Memelink, Arnhem

lid : drs. V. Timmermans, Waalwijk

plv.lid: dr. ir. J. F. van Oosten Slingeland, De Steeg

Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond:

lid : H. J. de Boer, Utrecht

plv.lid: P. Schippers, Utrecht

Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond:

lid : B. Doolaard, Oosterbeek

plv.lid: S. Boer, Assen

Nederlandse Katholieke Bond voor Werknemers in de Agrarische
Bedrijfstakken „Sint Deusedit”:

lid : L. Magielse, Breda

plv.lid: J. Hubbers, Zwolle

 mr. S. J. Halbertsma, secretaris

 mr. R. Leopold, adjunct-secretaris

De hoofdafdeling sociale zaken vergaderde in 1962 vijf maal en in 1963 zeven maal.

G. Wergroep Productiviteit (Zie Hoofdstuk V. A)

In deze werkgroep hadden zitting:

 mr. J. W. Bax

 drs. G. H. E. Hilken

 ir. A. A. C. van Leeuwen

 mr. S. J. Halbertsma

 drs. G. J. den Hartog, secretaris.

H. Tariefcommissie (Zie Hoofdstuk V. C)

In deze commissie hadden zitting:

lid : ir. A. G. Gerritsen

plv.lid: vacature

lid : ir. A. J. Lanzz

plv.lid: ir. A. H. Druijff

lid : H. J. van der Woerd

plv.lid: B. Doolaard.

I. Belastingcommissie (Zie Hoofdstuk VI)

Aan het einde van de verslagperiode was de belastingcommissie als volgt samengesteld:

Jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, voorzitter
H. J. de Boer
C. D. Grijns
mr. F. M. A. Haffmans
Jhr. mr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer
mr. L. J. Schiethart
mr. S. J. Halbertsma, secretaris
drs. G. J. den Hartog, adjunct-secretaris.

Als adviseur trad op Prof. mr. L. J. M. Nouwen, die als zodanig de commissievergaderingen bijwoonde.

J. Werkgroep Artikel 5 Boschwet 1922 (Zie Hoofdstuk VIII. B.)

Aan het einde van de verslagperiode was de werkgroep als volgt samengesteld:

mr. F. du Marchie Servaas
ir. D. Sikkel
dr. A. Voûte
mr. S. J. Halbertsma, secretaris.

K. Commissie voor het meten van hout (Zie Hoofdstuk X)

De samenstelling van deze commissie is als volgt:

dr. J. van Soest, voorzitter
J. Derckx
H. H. Hulsman
A. A. van Kesteren (plv. H. Arendsen)
ir. A. A. C. van Leeuwen
ir. D. Sikkel
dr. ir. J. F. van Oosten Slingeland
mr. A. IJ. Wieberdink
ir. P. G. de Vries, secretaris.

L. Commissie Bosbouwveiligheid (Zie Hoofdstuk XII)

De commissie bosbouwveiligheid was aan het einde van de verslagperiode als volgt samengesteld:

ir. E. Spaan, Directeur van het Veiligheidsinstituut, voorzitter
H. Arendsen, S.A.H.I.N.
drs. G. J. den Hartog (plv. H. Thijssen)
J. Hubbers, Landarbeidersbonden
ir. E. H. P. Juta, Staatsbosbeheer
ir. A. J. Lanz, Ned. Vereniging van Boseigenaren
J. L. P. M. Knaapen, Arbeidsinspectie

ir. P. de Putter, Arbeidsinspectie
G. N. Spaarkogel, Staatsbosbeheer
ir. A. H. Druijff, Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij,
secretaris

M. Commissie Bosbrandweer (Zie Hoofdstuk XIV. B.)

Deze commissie was aan het einde van de verslagperiode als volgt samengesteld:

mr. A. L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn, voorzitter
mr. C. Boele, Stichting Bosbrandbestrijding in de drie Noor-
dlijke Provinciën
H. J. de Boer, bestuur Bosschap
mr. W. H. Enklaar, Vereniging van Nederlandse Gemeenten
A. Geurts, Stichting Bosbrandbestrijding in Limburg
mr. H. L. F. M. Baron van Hövell van Wezeveld en Wester-
flier, Vereniging van Nederlandse Gemeenten
ir. W. L. Jansen, Utrechtse Bosbrandweer Vereniging
mr. F. Oorthuys, Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Weten-
schappen
C. ter Poorten, Ministerie van Binnenlandse Zaken
ir. E. Reinders, Veluws Bosbrandweer Comité
C. J. van Schaardenburg, A.N.W.B.
Luitenant-Kolonel J. C. M. Smits, Ministerie van Defensie
mr. J. O. Thate, Bosbrandweervereniging „Achterhoek en
Liemers”
ir. P. H. M. Tromp, Koninklijke Nederlandsche Heide-
maatschappij
H. van der Wal, Provinciale Overijsselse Stichting voor de
Bosbrandbestrijding
mr. S. J. Halbertsma, secretaris
drs. G. J. den Hartog, adjunct-secretaris

N. Werkcommissie Bosbrandweer (Zie Hoofdstuk XIV. B.)

De samenstelling van deze commissie was per 31 december 1963 als volgt :

mr. A. L. des Tombe, voorzitter
H. J. de Boer
mr. H. L. F. M. Baron van Hövell van Wezeveld en Wester-
flier
C. ter Poorten
ir. P. H. M. Tromp
mr. S. J. Halbertsma, secretaris
drs. G. J. den Hartog, adjunct-secretaris

O. Commissie Voorlichting en Propaganda Bosbrandweer (Zie Hoofdstuk XIV. C.)

Per 31 december 1963 was deze commissie als volgt samengesteld:

C. Diemont, voorzitter
Th. G. H. M. Speet
A. H. Stoppelenburg
mr. J. G. Wurfain
drs. G. J. den Hartog, secretaris

P. Werkgroep Integratie en andere Buitenlandse Aangelegenheden (Zie Hoofdstuk XV)

Per 31 december 1963 was de samenstelling van de werkgroep als volgt:

ir. J. W. Hudig, voorzitter
mr. J. W. Bax
H. Kikkert
ir. G. Memelink
ir. A. Stoffels
ir. H. Vredeling
ir. J. F. Woltersen
mr. S. J. Halbertsma, secretaris
drs. G. J. den Hartog, adjunct-secretaris.

XVIII. VERTEGENWOORDIGING IN ANDERE INSTELLINGEN

Gedurende de verslagperiode was het Boschap door een aantal personen in diverse instellingen vertegenwoordigd.

Een overzicht terzake per 31 december 1963 volgt hieronder:

1. Stichting Bosbouwproefstation „De Dorschkamp”
ir. J. W. Hudig
H. Kikkert
dr. ir. J. F. van Oosten Slingeland
ir. C. Staf.
2. Nederlandse Nationale Populieren Commissie
dr. ir. J. F. van Oosten Slingeland.
3. Centraal Comité van het Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur
jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan
4. Commissie Bosstatistiek
jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan
5. Commissie Ruimtelijke Ordening Landbouw
mr. S. J. Halbertsma
ir. J. W. Hudig

6. Voorlopige Landelijke Bosbouwvoorlichtingsraad
jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, voorzitter
C. J. K. van Aalst (lid)
H. J. de Boer (lid)
vacature wegens aftreden van ir. H. J. A. Hendrikx
ir. J. W. Hudig (lid)
ir. A. Stoffels (lid)
Joh. Ros (lid)
drs. V. Timmermans (lid)
H. Kikkert (lid)
mr. S. J. Halbertsma (adv. lid)
7. Provinciale Overijsselse Stichting voor de Bosbrandbestrijding
G. de Vries
8. Bestuur Stichting Bosbrandweer Nijmegen en Omstreken
mr. S. J. Halbertsma
9. Stichting Recreatie
mr. S. J. Halbertsma
10. Contactgroep Natuurbehoud en Recreatie van de Stichting
Recreatie
drs. G. J. den Hartog.
11. Stichting Natuurfonds
 - a. bestuur
mr. S. J. Halbertsma
 - b. Raad van Toezicht
mr. F. L. M. Hoebens
12. Vereniging de Utrechtse Heuvelrug
mr. S. J. Halbertsma
13. Jachtraad
jhr. mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan (adv. lid)
14. Landelijk Comité voor de organisatie van Boomfeestdagen in
Nederland
mr. R. Leopold (lid)
15. Bestrijdingsmiddelencommissie
dr. J. van Soest (lid)
drs. G. J. den Hartog (plv. lid)